

UPPSALA
UNIVERSITET

Den prekära identiteten

- En diskurspsykologisk studie om hur en prekär identitet
och livssituation konstrueras

Kandidatuppsats i socialpsykologi C, Sociologiska institutionen
Motsvarande 15 HP.

Författare: Ebba Brage

Handledare: Marie Flinkfeldt (marie.flinkfeldt@soc.uu.se)

Examinator: Vessela Misheva

Nyckelord: Klass, prekariat, identitet, diskurspsykologi, medlemskategorier, vaccinationer, metaforer

SAMMANDRAG

Med hjälp av diskurspsykologiska verktyg undersöker den här studien hur samhällskritik och trovärdiga beskrivningar av prekariatets livssituation och identitet konstrueras. Det diskursiva sammanhanget handlar om prekariatet. Guy Standings teori har som utgångspunkt att prekariatet är en klass i vardande och i och med att Guy Standings antologi, innehållande livsskildringar associerade till prekariatet, fungerar denna antologi som empiri i min studie. Vidare hävdar jag att det diskurspsykologiska angreppssättet kan bidra till nya insikter och djupare förståelse när det gäller identitetskonstruktioner och samhällskritik i allmänhet, prekariatet och dess medlemmar i synnerlighet. Analysens resultat vilar på de tre diskurspsykologiska verktyg jag använt mig av nämligen *metaforer*, *vaccinationer* och *kategorier*. Verktygen har fungerat som angreppssätt och påvisat vikten av språkets konstruktioner, upplägg och struktur vid framförandet av kritik och trovärdiga beskrivningar.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANDRAG	2
Förord.....	4
KAPITEL 1 – INLEDNING.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte.....	7
1.3 Frågeställningar.....	7
1.4 Disposition.....	7
KAPITEL 2 – TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	9
2.1 Klassteori – en historisk tillbakablick.....	9
2.2 Prekariatet.....	11
2.3 Klass som ett görande.....	13
KAPITEL 3 – DISKURSPSYKOLOGI	15
3.1 Diskurspsykologi (DP).....	16
Tolkningsrepertoar.....	18
Ideologiska dilemman.....	19
3.2 Några rådande aspekter om identitet inom Diskurspsykologi.....	20
Subjektspositioner.....	20
3.3 Analysverktyg.....	21
Medlemskategorier.....	21
Metaforer.....	23
Vaccinationer.....	25
KAPITEL 4 – METODOLOGISKA REFLEKTIONER.....	27
4.1 Empiriskt material.....	27
4.2 Begränsningar.....	28
4.3 Avgränsningar.....	29
4.4 Validitet och reliabilitet.....	30
4.5 Kodning och analys.....	30
4.6 Etiska frågeställningar.....	31
KAPITEL 5 – RESULTAT OCH ANALYS.....	32
5.1 Medlemskategorier.....	32
5.2 Vaccinationer.....	36
5.3 Metaforer.....	41
KAPITEL 6 – DISKUSSION	45
KAPITEL 7 – REFERENSLISTA	49

Förord

Jag vill nu passa på att tacka min handledare Marie Flinkfeldt och min examinator Vessela Misheva som tålmodigt väglett mig genom denna process genom värdefulla råd och konstruktiva kommentarer.

KAPITEL 1 – INLEDNING

1.1 Bakgrund

När DN (2014-01-03) skrev en ledare om prekariatet så väcktes idén om att på något sätt skriva om prekära levnadsförhållanden. Mot en stundande examen, utan egentlig tro på arbetsmarknadens trygghetssystem för unga var frågan dessutom personlig, det vill säga att det för mig finns ett personligt, så väl som akademiskt intresse i att skriva om prekariatet.

På vilket sätt en undersökning och sedermera uppsats skulle se ut var till en början diffust. Efter att ha läst Standings bok (2013) ökade förståelsen för ämnet och i kombinationen med hur de senaste årens förnyade klassdebatt i media sett ut, valde jag att fördjupa min inom det. Standing bok är dock empiriskt tunn och därför blev det första steget i processen att finna empiriskt material som kunde styrka Standings tes om att prekariatet (som klass) över huvud taget existerar. Till detta ändamål behövdes datamaterial alternativt intervjumaterial. Samtidigt hade jag en önskan om att bepröva en annan typ av metod än att utföra kvantstudier eller djupintervjuer med fenomenologisk eller hermeneutisk ansats. I och med att jag är en student i socialpsykologi med ett vidare intresse för språk, sågs diskursanalys som ett passande alternativ.

Inom diskurspsykologin råder parollen att man bör formulera forskningsfrågan efter det material man tänkt analysera (Wetherell, 1987). I sammanhanget kan det nämnas att mina frågeställningar ändrats i takt med att nytt material kommit till min kännedom.

Det har sedan lönearbetets uppkomst funnits otrygga och bekymmersamma arbetskontrakt, en rad olika faktorer har dock kommit att påverka omfattningen av dessa. Teknologin och globaliseringen är två exempel på faktorer som i stor utsträckning påverkat arbetsförhållanden (Kalleberg, 2009).

Otrygga och bekymmersamma kontrakt har i tidigare forskning och teoribildning gått under benämningen precärt arbete (eng: precarious work), vilket innebär en anställning som är osäker, oförutsägbar och riskfylld från arbetstagarens perspektiv (Kalleberg, 2009).

Kalleberg påpekar att anställningsvillkor och arbetsrelationer har förändrats sedan 70-talet och redogör fem distinktioner som fungerar som bevis att de prekärans situation blivit allt mer framträdande under de senaste årtiondena. Kalleberg använder dessa distinktioner som kännetecken för prekära förhållanden. Den första distinktionen refererar till att det har skett en generell minskning av tiden mellan arbetsgivare och arbetstagare (*Decline in attachment to employers*). Den andra distinktionen menar att ett av de ultimata kännetecknen

av prekaritet är en ökning av långtidsarbetslösheten (*Increase in long-term unemployment*). Den tredje och fjärde distinktionen kännetecknas genom en ökning av upplevd osäkerhet inom arbetet samt att anställda måste kompromissa på sina villkor och sin standard efter arbetsmarknadens behov och efterfrågan (*Growth in perceived job insecurity* och *Growth of nonstandard work arrangements and contingent work*). Det sista kännetecknet eller distinktionen är helhetsbilden av att risktagandet har gått från arbetsgivaren till arbetstagaren (*Increase in risk-shifting from employers to employees*) (Kalleberg, 2009).

Sociologer som Marx, Weber och Bourdieu försökte förklara konsekvenserna av prekära livsförhållanden i relation till ett snabbt förändrande samhälle (Webster, Lambert & Beziudenhout, 2008). Bourdieu (1998) såg *precarité* som ett av de större problemen för den moderna tiden och Beck (2000) beskrev en ny politisk-ekonomisk osäkerhet i risksamhället (Kalleberg, 2009).

Samhällets delas ofta upp i olika socioekonomiska skikt efter sociala klasser som innehåller individer med liknande livsbetingelser. Uppdelningen har traditionellt varit tredelad och utgjorts av en tjänstemannaklass, medelklass och arbetarklass (Oskarsson, Bengtsson & Berglund, 2010:7).

I den nuvarande nyliberala eran sedan 1970-talet har akademisk diskurs och stratifiering över social klass i relation till socio-ekonomisk status och kulturellt kapital genomgått en renässans och utvecklats vidare. En uppdelning som skiljer sig från den klassiska socioekonomiska uppdelningen gör ekonomiprofessor Guy Standing i sin populärvetenskapliga bok *Prekariatet – den nya farliga klassen* (2013).

Standing (2013) menar att det växande prekariatet är en följd av 70- och 80- talets globala och nyliberala strukturer tillsammans med principen att maximera konkurrensen på arbetsmarknaden. Resultatet tycks, enligt Standing, vara en ny global samhällsklass som uppskattningsvis består av en tredjedel av den vuxna befolkningen. Det som genomsyrar prekariatets tillvaro och livssituation är avsaknad av förankring på arbetsmarknaden, flexibilitet, osäkerhet samt en ovisshet inför framtiden.

Prekariatet kan enligt Standing (2013) vara farligt då osäkerheten i livet kan medföra att de på så sätt blir extra påverkade av olika former av populism eller extremism, då de söker lätta svar på komplicerade frågor och snabb förändring av sin livssituation (Standing, 2013).

Diskursen i Sverige runt *prekariserade* arbetsförhållanden, klasstratifiering och dess verkningar i det moderna samhället fick en pånyttfödd aktualisering genom Standings bok från 2011. Den svenska politiska debatten handlar ofta om kringliggande ämnen som exempelvis ungdomars arbetslöshet, migranternas utanförskap eller kulturidkare som kräver

mer statligt stöd för sin verksamhet. Med hjälp av Standings bok och begreppsapparat har dessa grupper av individer kunnat föras in under samma paraplybegrepp och kategori, nämligen prekariatet.

1.2 Syfte

Jag avser studera hur en prekär identitet och livssituation konstrueras. Syftet är, det vill säga, att svara på genom vilka strategier som möjliggör beskrivningar av prekariatet och hur medlemmarnas livssituation beskrivs. Genom diskurspsykologiska verktyg avser jag belysa och få en djupare förståelse på vilka sätt prekariatet diskuteras. Jag tar hjälp av antologin "Skitliv" som empiri och material. I synnerhet avser jag alltså att undersöka hur texterna av och om prekära personer är konstruerade.

1.3 Frågeställningar

I linje med studiens syfte ämnar jag besvara mina frågeställningar, dessa frågeställningar ska ligga till grund för analysen och hjälpa mig att besvara hur individer i prekära situationer konstruerar sin identitet och sin situation i språk.

1. Hur beskrivs prekariatets medlemmar i det valda materialet och hur beskrivs deras livssituation?
2. Vilka språkliga strategier kan identifieras i dessa framställningar - dvs. hur används olika diskursiva resurser i det valda materialet för att framställa prekariatet och dess livssituation och vad fyller dessa för funktion?

1.4 Disposition

Rörande uppsatsens uppbyggnad följer det, efter det första avsnittet som redogör bakgrund, syfte samt redovisar frågeställningarna, en redogörelse för tidigare studier och forskning som ansetts vara av relevans för denna studies syfte och frågeställningar, den tidigare forskningen blir således min teoretiska utgångspunkt. I detta avsnitt redogörs även vad prekariatet är och följs av definitionen av prekärt arbete enligt Standing (2013).

Därefter följer avsnitt rörande den aktuella teorin, i detta fall diskurspsykologi. I teoriavsnittet redogör jag även hur identitet och kategorier i förhållande till en diskurspsykologisk ansats samt de analysverktyg jag har använt mig av i det kommande resultatet och analysen. Efter redogörelsen av mina teoretiska utgångspunkter följer ett metodologiskt avsnitt där studiens tillvägagångssätt beskrivs. I metodavsnittet redogörs studiens empiriska material, begränsningar och avgränsningar med studien, reflektioner

kring reliabilitet, validitet samt hur kodningsprocessen och analysen gått till. Följ av metodavsnittet presenterar jag studies resultat samt en övergripande analys av resultatet.

I det sista avsnittet lyfts de viktigaste och slutgiltiga reflektionerna och slutsatserna fram, jag öppnar slutligen upp för fortsatt forskning inom området.

KAPITEL 2 – TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I det här kapitlet redogörs teoretiska utgångspunkter och tidigare studier som jag anser vara relevant för denna studie. I det här andra kapitlet redogör jag den prekära identitetens historia. Jag följer principen att börja på ett generellt makroplan för att sedan landa i en mer konkret mikrosituation. Därför inleder jag med en genomgång av vad en klass är för något och vad som krävs för att tillhöra en klass.

Efter det redogör jag vad prekärt arbete anses vara för något och hur begreppets historia har sett ut. Till sist återknyter jag till klass, men i detta avseende som något man gör och konstruerar.

2.1 Klassteori – en historisk tillbakablick

Vad en samhällsklass är för något eller hur man ska kunna dra gränsen mellan olika samhällsklasser har länge diskuterats. Göran Therborn är en av de sociologer som bidragit mycket till klassdiskussionen i Sverige. Han definierar klasstillhörighet utifrån ett marxistiskt grundsynsätt, som bygger på produktionsförhållanden och produktivkrafter, men som också närmar sig weberianska yrkesklasser. Enligt Therborn kan alltså en definition av en samhällsklass vara en kategori samhällsmedlemmar som delar liknande livsbetingelser (i relation till produktion, cirkulation, tjänster och reproduktion) (Therborn, 1981). Men klasstillhörighet kan även, som Bourdieu menar (1998), definieras efter socialt-, ekonomiskt- och kulturellt kapital. I det här avsnittet följer en historisk redogörelse av klassteorier med inspiration från större teoretiska verk skrivna av några av sociologins grundpelare Karl Marx, Max Weber och Pierre Bourdieu.

Syftet att redogöra för samhällsklasser, med den prekära identiteten i bakhuvudet, är att jag genom en klassanalys bättre kan förstå i vilken kontext Standings prekariat dykt upp i samt att det är: "... oundgängligt om man vill försöka analysera sambandet mellan mer långsiktiga samhälleliga skeenden och grupper av individers handlingar och tänkesätt." (Ahrne, Ekerwald & Leiulfsrud, 1995: 11). Vad som nedan kommer redogöras för är selektiva utdrag ur större teoretiska verk anpassat efter mitt syfte. Uppmärksamma att presentationen därför inte kommer vara fullständig.

I klassiska analyser av samhällsklasser har Karl Marx (1818-1883) haft störst historiskt inflytande. Marx klassindelning bygger på ett konfliktperspektiv där en samhällsklass alltid står i socioekonomisk relation till en annan klass. Kort uttryckt är klass som koncept, enligt Marx, en kamp mellan de praktiker som producerar och reproducerar relationerna mellan

klasserna. Det är produktionen och produktivkrafterna som utgör den huvudsakliga uppdelningen av klass, enligt Marx. I hans arbete *det kommunistiska manifestet* tillsammans med Friedrich Engels (1820-1895), delas två huvudsakliga klasser upp i bourgeoisie (borgarklass) och proletariat (arbetarklass). Bourgeoisie är enligt Marx kapitalägarna som äger produktionsmedlen och hyr in arbetskraft till att öka produktionen. Proletariatet säljer sin arbetskraft på marknaden och producerar mervärde åt kapitalisterna. (Marx & Engels, 1998: 16f). Marx tar även upp i boken *Kapitalet* ett undre skikt, som går att finna under arbetarklassen som han kallar *trasproletariatet* (eng. lumpenproletariat). För Marx var inte människorna i detta undre skikt en del av klassindelningen, eftersom de inte stod i relation till produktionen, utan snarare såg han dem som en fraktion (en kategori) som var en viktig del av klasstrukturen i ett samhälle men inte tillhörde den som sådan. Till dessa tillhörde alla möjliga lösdrivare - som exempelvis vagabonder, svindlare, ficktjuvar, uteliggare eller hallickar – som antingen stod utanför samhällets arbetsmarknad eller försörjde sig på alternativa sätt (Marx, 1969: 567f; Munk, 2013).

Max Webers (1864-1920) klassanalys bygger likt Marx på en analys av kapitalismen. Men till skillnad från Marx är politisk makt och social status också viktiga komponenter för att urskilja och styra klassindelningen. Det är med andra ord inte bara de socioekonomiska positionerna till varandra som definierar klasstillhörigheten, som Marx anser, istället radar Weber upp tre ytterligare komponenter som bestämmer klasstillhörigheten: materiell försörjning, yttre social ställning och inre liv. Det inre liv som Weber syftar till handlar om förmågan att kontrollera sina materiella tillgångar, egendom och förtjänster från marknaden tillsammans med sin prestationsförmåga (Boglund, Eliaeson & Månson, 2003: 163).

Habitus är Pierre Bourdieus (1930-2002) samlingsbegrepp som bygger på varaktiga men på samma gång föränderliga dispositioner där varje aktör uppfattar, bedömer och handlar i världen. Habitus fungerar även som det underlag en aktör har för att uppfatta och konstituera sin livsstil och smak, som är en förkroppsligad del av habitus. Bourdieu menar att en grups smak formas i motsättning till andra grupper smak. De karakteristiska uttrycken en grupp använder sig av blir till det som också kännetecknar gruppens livsstil, vilket i sin tur bildar ett sorts klassificeringsschema - olika sätt att betrakta och göra indelningar efter smak. Dessa uttrycksätt och indelningar hämtas av och legitimeras i den sociala klass en grupp befinner sig i, enligt Bourdieu, vilket skapar en rangordning av önskvärda uttryck beroende av var individerna i gruppen befinner sig (Bourdieu, 1999: 19f).

Sammanfattningsvis skapar Bourdieu sociala klasser efter de relationer individer har till varandra i enlighet med två differentieringsprinciper: det kulturella och det ekonomiska kapitalet i det sociala rummet (Bourdieu, 1999: 16, 20f).

Erikson och Goldthorpe, som utvecklat ett klassschema som används flitigt i framför allt Storbritannien och som senare utvecklats även i andra delar av Europa, menar att det är de ekonomiska resurserna som bör användas som kriterier för att definiera klasser (Erikson & Goldthorpe, 1993).

Nygjorda undersökningar visar att i takt med globalisering, post-industrialisering och post-modernismen så ändras inte bara anställningsförhållandena, utan även klassindelningarna. Därför behövs en mer komplex bild av klassindelningar i senmoderna utvecklade samhällen, så som i Sverige.

Det enklaste mest grundläggande klassschemat över ett modernt samhälle kan sägas bestå av minst fem grundläggande klasser. Stora egendomsägare (elit), småborgare (småbourgeoisie), en serviceklass (salarariat), självanställda och arbetarklassen (proletariat).

Erikson och Goldthorpe argumenterar, emellertid, för att ytterligare distinktioner är nödvändiga, där de skiljer på hög- och lågavlönade serviceklasser, utbildade och icke-utbildade arbetarklasser, bönder och så vidare (Erikson & Goldthorpe, 1993: 46).

Det är långt ifrån alla som menar att klass över huvud taget är ett lämpligt verktyg för att förstå ett samhälles socioekonomiska grupperingar, inte minst i Sverige. Till exempel skrev sociologerna Jan Pakulski och Malcom Waters i sin bok *The death of class* (1996) att klasskonceptet är ett historiskt grepp som inte längre bör användas, som anledning av att de utvecklade samhällen (i framförallt västvärlden) transformerats till individualistiska postmoderna stater vars medborgare inte längre identifierar sig med kollektiva identiteter som klass (Pakulski & Waters, 1996).

Klassanalyser som sociologisk forskning är en kontroversiell aktivitet och som tidigare nämnts, en svår nöt att knäcka på ett heltäckande sätt. Ett naturligt syfte med klassanalyser är med andra ord att identifiera relationerna mellan distributionen av resurser i ett samhälle med hjälp av dess arbetsmarknadspolitik, eftersom det ofta är dessa relationer som avgör och genererar livsmöjligheterna i ett samhälle (Scott, 2002: 27).

2.2 Prekariatet

Inom samhällsvetenskapen talar man idag om moderna klassdefinitioner, bland annat anställningsrelationer som definieras utifrån olika typer av status och komunitära definitioner av klass (Svallfors, 2004: 19ff.).

Lönearbete har i många århundraden varit kärnan i samhället och tjänat den sociala ordningen. Lönearbete är även direkt kopplat till andra sociala, ekonomiska och politiska frågor och har därför effekt på även andra livsområden än enbart arbetssituationen (Munk, 2013).

Det traditionella formella arbetet har utgjort stor del av en individs identitet. Det informella arbetet, det vill säga prekärt arbete anses vara bortom och utesluten för den kapitalistiska utvecklingsprocessen. Med det menas att de prekära arbetstagarna stängs ute från både de sociala, ekonomiska, politiska och kulturella mekanismer som står till grund för social integration i samhället (Munk, 2013).

Grundorsakerna till den prekära situation vi ser idag råder det delade meningar om men att de globala ekonomi-trenderna har föranlett till den problematik vi ser idag omnämns bland flera, kanske främst Arne Kalleberg i sin artikel från 2009 (Kalleberg, 2009). I och med globaliseringen och teknologins utveckling blev kommunikationen mellan individer, företag och länder enklare, utövandet av den kapitalistiska kontrollen blev även den underlättad i och med detta. Utöver detta blev servicesektorn allt mer central, detta har resulterat i en större blandning av olika professioner. Verksamheter som tidigare var kopplade till hushållssysslor började under 1940-talet istället höra till tjänstesektorn. I tillägg till detta så blir uppsägningar en grundläggande del i arbetsgivarens strategier även om det alltid varit en del av en arbetsgivares roll. (Wallace & Brady, 2001).

Prekärt arbete är inte nödvändigtvis något nytt för den moderna eran utan har existerat och varit en samhällslig konflikt sedan lönearbete introducerades som den primära sysselsättningen och näringslivsverksamheten (Webster, Lambert & Beziudenhout, 2008: 2). Hursomhelst har tillväxten av den prekära livssituationen ökat. Bourdieu menade att prekariatet skulle ses som roten till majoriteten av sociala problem under 2000-talet (Bourdieu, 1998).

Även Ulrich Beck beskriver det nya "risksamhället" och "den nya ekonomipolitiska osäkerheten" (Beck, 2000). Denna process och förändring brukar idag kallas globalisering och ses som nyliberalismens era. Globalisering och nyliberalism intensifierade konkurrensen mellan företag samt möjliggjorde "outsourcade" arbetare i större utsträckningen än innan.

I samband med att kapitalism och nyliberalism omnämns i sammanhang om prekariatet gör även fordismen det. Fordismen bygger på Marx teorier av övergången från en småskalig till en mer global och komplex kapitalism (Marx, 1969). Utöver detta så blev arbetskraften mer varierande i och med att arbetsgivarna sökte sig till billigare arbetskraft så

som immigranter och kvinnor. Makten skiftade, i och med dessa förändringar, från arbetarna till arbetsgivarna, och det var där prekariatet verkligen fick sitt fäste (Gornos, 1997).

Om deltidsanställningar, visstidsarbeten och projektanställningar har tidigare setts som en möjlighet för avancemang i ett företag, eller ett steg i en karriär mot högre befattningar, så menar Standing att det nu är ett uttryck för en marknadsrelaterad otrygghet (Standing, 2013).

Prekära arbetsförhållanden har gjort prekariatet rotlöst, rotlöst på flera sätt. Saknar en individ trygghet, saknar den också livsnödvändig grund att stå på för att kunna utvecklas vidare. ”Hos prekariatet finns en känsla av att man befinner sig i en diffus, instabil internationell gemenskap av människor som kämpar, oftast förgäves, för att skaffa sig en yrkesidentitet i sitt arbetsliv” (Standing, 2013: 40).

Vad som gör att Standing kallar det för en *klass i vardande* har att göra med två skäl. För det första så delas den prekära livssituationen med grupper av människor som vanligtvis ställs emot varandra i socioekonomiska termer. Det kan gälla migranter, akademiker, ungdomar eller kriminella. Det som förenar dem är inte nivån på lönen, eller ens avsaknaden av lön, eftersom det kan variera väldigt mycket individer emellan. Det gemensamma i denna aspekt är att de saknar socialt skyddsnät att falla tillbaka på i tider av kris. För det andra saknar prekariatet det som i klasstermer har varit en viktig komponent, nämligen tillit till staten eller kapitalet (Standing, 2013: 39). Standing betonar att prekariatet ännu inte utvecklats till en klass, mycket eftersom de möjliga klassmedlemmarna inte skulle identifiera sig med en prekariserad tillvaro (Standing, 2013: 40). Nedan följer ett citat från antologin som visar att prekariatet är en heterogen grupp.

Citat 1: *Den tonåring som hänger på internet-caféer och försörjer sig på tillfälliga småjobb har inte mycket gemensamt med invandraren som tänjer sig till bristningsgränsen för att överleva, febrigt kontaktsökande och med konstant oro för polisen. Ingen av dessa påminner om den ensamstående mamman som vändas över hur hon ska skaffa pengar till mat för nästkommande vecka eller 60-plussaren som tar ströjobb för att kunna betala sina sjukhusräkningar* (Standing, 2013: 27).

2.3 Klass som ett görande

I och med att min diskurspsykologiska ansats ämnar visa att man konstruerar klasskategorier och identiteter via tal och text, vilket fungerar som en dynamisk process av

utbyten av värden mellan människor i interaktiva sammanhang så bör jag i detta avsnitt om teoretiska utgångspunkter ta upp forskning som behandlat kategorier som något man konstruerar, detta gör bland annat Beverley Skeggs (2004).

Skeggs (2004) redogör att vi utbyter och konstruerar moraliska, kulturella och symboliska värderingar i olika sociala sammanhang mellan varandra, vilka sammantaget skapar klass och identiteter. För att undersöka och förklara den symboliskdynamiska processen tar Skeggs hjälp av fyra koncept: *markörer*, *värderande*, *utbyte* och *perspektiv* (Skeggs, 2004: 1ff). *Markörer* är en process där vi tilldelar eller ”markerar” karaktäristiska drag på olika kroppar. Klassmarkörer är tätt sammanknutna med andra markörer som etnicitet, kön och sexualitet. *Värderande* är en process som handlar om hur vi värderar de olika markörerna samt hur de blir institutionaliserade. Skeggs (2004) betonar att det även handlar om moraliskt och kulturellt värde som *utbyts* och kritiserar Bourdieu (1993) för att ha intresserat sig för kall rationell utbyteshandel, när människor även kan ha användning för och finna utbytet värdefullt i sig. Klass konstrueras även igenom det Skeggs kallar *perspektiv*. Perspektivet bygger på kunskap om klass som markerar vilken klasstillhörighet man är medlem av. Det innebär att särskilda former av perspektiv är mer intressanta att representera än andra. Men perspektiven är emellertid inte alltid explicit representerade som klass, utan snarare förmedlade i metaforen av kapital; som exempelvis kulturellt eller ekonomiskt (Skeggs, 2004:1ff).

KAPITEL 3 – DISKURSPSYKOLOGI

Det här kapitlet inleds med en beskrivning av prekariatet som begrepp, i och med dess centrala innebörd i studien. Vidare redogörs diskurspsykologi som ansats, några rådande synsätt på identitet inom diskurspsykologin (förtydligande: en helhetsbild av hur diskurspsykologi förhåller sig till identitetsskapande torde bli för omfattande för denna studie, jag redogör därför endast några synsätt och hävdar inte att den kunskap som redogörs skulle vara generell för den diskurspsykologiska ansatsen) samt en redovisning av vanliga diskurspsykologiska verktyg.

Begreppet "prekariat" är en sammansättning av ordet "prekär" och det marxistiska begreppet proletariat som står för arbetarklassen. Standing beskriver prekariatet som en *ny, framväxande* och *farlig* samhällsklass på botten av klasshierarkin. Det som är gemensamt för individerna i prekariatet är en kronisk osäkerhet och oro för framtiden. Klassens individer finns att hitta i samtliga av de traditionella samhällsklasserna eftersom klassen kännetecknas av dåliga eller inga arbetskontrakt. Det kan vara ungdomar utan erfarenhet av arbetsmarknaden, akademiskt utbildade individer som anställs på visstidskontrakt eller migranter som hyrs in för ett projekt med usla kontraktsförhållanden.

Diskursanalys rent generellt är en kvalitativ ansats som bäst kan beskrivas som studiet av samtal, text och bild. Det är ett omdiskuterat och vittomfattande område inom akademien som innehåller flera uppsättningar metoder och teorier som undersöker språk utifrån olika infallsvinklar, diskurspsykologi är en av dem (Wetherell, Tylor & Yates, 2014: if).

Diskursiv forskning tillhandahåller vägar att förstå meningsskapande processer genom språket som ligger till grund för sociala handlingar tillsammans med språkmönster som exempelvis kan representera en viss social verklighet, identitet eller kultur (Edley, 2014: 190). I detta kapitel kommer jag ge en redogörelse för vad diskurspsykologi som teori och metod är för något och även introducera de analysverktyg jag hämtar utifrån denna teori som använts i analysen. Jag gör emellertid inte anspråk på att ge en fullständig återgivning av alla versioner och dispyter inom disciplinen diskurspsykologi, utan snarare redovisa dess underliggande teoretiska antaganden.

3.1 Diskurspsykologi (DP)

Diskurspsykologi har anor tillbaks till 80-talet men utvecklades och fick sitt fäste som forskningsansats främst på 90-talet (Potter & Wetherell, 1987; Potter & Wiggins, 2007). Generellt sett, vilket förstås av förledet diskurs, fokuserar diskurspsykologi dels på språket men även, vilket förstås av efterledet psykologi, den psykiska dimensionen i användandet av språk. Det är alltså inte enbart en språkanalys tagit från sin kontext som ser till språkets uppbyggnad av abstrakta regler, utan diskurspsykologi (ibland DP), ser även till kontexten i vilket språket skapar mening till det sammanhang som språket verkar i (Wetherell, 2007; Edley, 2014: 190).

Diskurspsykologi bygger på en socialkonstruktionistisk grund och argumenterar för att diskurs inte enbart ska ses som en neutral spegelbild av en social värld, utan diskurs ses även som en aktiv del i att skapa konstruktioner av verkligheten (Gill, 1996: 141; Edley, 2014: 190f). Diskurs ses alltså som något redan konstruerat och samtidigt konstruerande. Det är konstruerat därför att det bygger på befintliga lingvistiska språkmönster som grammatik, kategorier, idiom eller repertoarer och så vidare, men också konstruerande eftersom språk hela tiden förändras och utvecklas. Diskurs är en produkt av olika konstruerade språkanvändningar i sig själv, men inte något som existerar i sig själv före språkanvändningen (Potter & Wiggins, 2007: 77).

Diskurspsykologi är handlingsorienterat, vilket är uppenbart eftersom språkhandlingar som att *tala* eller *skriva* är just handlingar men också eftersom språkhandlingar försöker beskriva något mer. När vi talar försöker vi ofta åstadkomma något med vad vi säger, som att klaga, rättfärdiga eller bjuda in och så vidare. På så sätt är språkhandlingar starkt sammanknutna till att åstadkomma något i sig själv, enligt diskurspsykologin. Med andra ord varken behövs eller görs någon skiljelinje, mellan ord och gärningar. (Potter & Wiggins, 2007; Edley, 2014: 192).

Mycket av det arbete som gjorts med diskurspsykologin som teoriramverk och analysmetod har fokuserat på *hur* man pratar inom olika kontexter, på vilket sätt man skapar mening samt vilket mentalt uttryck man ger uttryck för genom språkhandlingar. Detta drag är liknande i konversationsanalys, som diskurspsykologin inspirerats av och liknar allt mer (Cameron & Kulick, 2003).

Kontexterna som vi pratar i ser olika ut. De kan vara situerade i mer institutionella omständigheter som i klassrum eller på banken, eller också vardagliga omständigheter som runt middagsbordet. Diskurs är inte bara rumsligt varierande utan också retoriskt varierande beroende på kontext. Vilket ramverk för argument och påståenden vi använder i

en viss kontext beror mycket på vem eller vilka som ingår i en given situation. Det vill säga att det ofta varierar på vilket sätt vi väljer att förklara någonting. Om vi ska förklara exempelvis en sjukdom skiljer sig oftast sätten vi förklarar på om det är en läkare på en mottagning till skillnad från vår granne, även om vi beskriver samma sak (Potter & Wiggins, 2007; Scharff, 2008).

Ofta varierar våra beskrivningar efter vad vi anser finnas ”tillgängligt” i ett visst sammanhang. När vi pratar tas vissa fakta för givna medan i andra fall behövs en grundligare förklaring för att vi ska göra oss förstådda. Ett av målen med diskurspsykologin är att analysera en så kallad normaliseringsprocess i språket och visa vilka intressen som finns tillgängliga i olika beskrivningar (Edley, 2014: 190). Sammanfattningsvis kan man säga att diskurspsykologi är handlingsfokuserat och studerar individer på mikronivå.

När vi talar ger vi ofta uttryck för attityder eller mentala tillstånd. Det kan vara att veta, minnas, känna, uppleva, se, tänka och så vidare. Vad som intresserar en diskurspsykolog är inte de inneboende mekanismer eller uppfattningar som kan sägas ligga bakom eller under dessa fenomen, utan diskurspsykologer undersöker snarare hur man pratar, konstruerar och representerar dessa fenomen i praktiken i specifika kontexter med språket (Wetherell, 2007: 664; Potter & Wiggins, 2007). Medan kognitiva psykologer söker utreda hur en isolerad individ tänker inom och för sig själv, sätter diskursiva psykologer tänkandet alltid i relation till något eller någon annan, det vill säga att vi *interagerar*. Diskurspsykologin intresserar sig för samtal och text som är i rörelse och alltid i dialog med något eller någon annan. Även när vi är ensamma, poängterar Billig (1997), sker denna dialog eftersom vi bär med oss sällskapet av andra i vårt tänkande eller sällskapet av vår kultur. Tänkande är på detta vis starkt länkat till en sorts dialog i ord hämtat ifrån andra. Orden hämtas genom andra från särskilda sociala kontexter som också bär med sig en viss historisk mening (Edley, 2014: 190). Med andra ord försöker diskurspsykologer visa hur det sociala livet är konstruerat och organiserat med hjälp av diskursiv interaktion (Cameron & Kulick, 2003: 119; Wetherell, 2007: 663).

En av diskurspsykologis förtjänster som område och studie är att visa vilka praktiska funktioner språket har som uttrycksmedel. Det gäller i synnerhet studiet i hur en människa uttrycker sig om den sociala verklighet som människan befinner sig i. Genom språket förstår vi lättare hur människor konstruerat sin verklighet, vilken disposition han eller hon är i gentemot omvärlden eller vilka uttryck som har konsekvenser för andra handlingar och så vidare. På vilket sätt man inom diskurspsykologin undersöker komplicerade ämnen som social verklighet, attityder, medvetande eller känslor är omstritt och varierande (Potter,

1996). Ofta arbetar därför diskurspsykologer efter en systematisk översikt över vilka kategorier som ska användas i kodningen av materialet. I mitt arbete har jag valt att vidareutveckla diskussionen av kategori med hjälp av etnometodologin. ”Etno” som betyder *folk* och ”ologi” som betyder *läran av* vilket ger oss *läran av de metoder som folk använder sig av* (Potter & Wetherell, 1987). Min avsikt med att använda detta perspektiv är att jag behöver en teoretisk ram som kan begreppsliggöra objektiva så väl som subjektiva egenskaper av det sociala livet – så som klass – för att se hur detta uttrycks i diskursiv interaktion (Kessler & McKenna, 1987).

Tolkningsrepertoar

Det första begreppet kallas *tolkningsrepertoar* (eng: interpretive repertoire). Det utvecklades av Gilbert och Mulkay (1984) men vidareutvecklades och infördes till socialpsykologin senare av Potter och Wetherell i den kända boken *Discourse and Social Psychology* (1987: 138). Vad konceptet bidrar med är ett teoretiskt och flexibelt analysverktyg och angreppssätt till studiet av språk (Edley, 2014: 198; Scharff, 2008).

Tolkningsrepertoar är ett igenkänningsbart sätt att prata på i en viss kontext; en uppsättning argument och beskrivningar som används i ett visst sammanhang; beskrivningar och värderingar som är signifikanta i en viss domän. Det kan uttryckas i språket som klichéer, metaforer, vissa ordval eller karakteristiska beskrivningar av människor och situationer som ofta används på ett grammatiskt reguljärt sätt (Edley & Wetherell, 2001: 443; Potter & Wiggins, 2007; Edley, 2014: 222).

På liknande sätt som tidigare nämnts utgår en tolkningsrepertoar ifrån språkets elementära byggstenar, som kommer till användning i allehanda social interaktion. Språket hämtas från ord som använts i andra sammanhang, så som exempelvis böcker, där vi lånar, citerar eller omformulerar andra tolkningsrepertoarer när vi pratar. Att vi varierar var vi lånar ifrån gör tolkningsrepertoaren flexibel och det är utifrån denna historiska kontext vi kan teoretisera över vad som sägs i ett visst sammanhang (Edley, 2014: 198).

Vad som skiljer tolkningsrepertoar från diskurs kan vara svårt att uttyda och det är inte helt lätt. Diskurs kan ses, i post-strukturalistiska termer efter Foucault, som en bred praktik som omfattar institutioner och så vidare, medan tolkningsrepertoar snävar in sig på mer fragmenterade delar av språkets beståndsdelar, mindre enhetligt, vilket möjliggör att tyda språket närmre (Edley, 2014: 202).

Tolkningsrepertoarer kommer väl till användning i mitt arbete med att koda och analysera mitt material eftersom jag söker mönster i hur man pratar om identitet, klass och

livsvillkor i stort. Vilken tolkningsrepertoar man använder kan således baseras på vilken grad och variation av klassmedvetande och identitet man framställer genom text. Ett tillägg till detta är att tolkningsrepertoarer snarare ses som ett annat begrepp för diskurs, om än mindre abstrakt, i och med att man genom repertoarer mer djupgående ser till individens individuella språkbruk. Det är värt att nämna att repertoarer främst ses som en resurs för aktörerna än ett verktyg för att fastställa språkliga mönster för en diskursanalytiker (Potter, 1996; Taylor, 2014: 8f).

Ideologiska dilemman

Det andra begreppet kallas *ideologiska dilemman* (eng: ideological dilemmas) och härstammar från boken med samma namn (Billig et al, 1988). Den tar upp och beskriver en annan sorts ideologier till skillnad från de traditionella och intellektuella (så som marxism) som de kallar "levda" ideologier (Edley, 2014: 203f, 223). Levda ideologier bygger på en sammansättning av trosuppfattningar, värderingar och praktiker av ett visst samhälle. I denna mening liknar levda ideologier "kultur" enligt sociala teoretiker. Billig och hans kollegor argumenterar dock för att till skillnad från de intellektuella, så är inte levda ideologier sammansatta på ett koherent och integrerat vis. Levda ideologier är fragmenterade, motsägande och fulla av inkonsekvenser (Edley, 2014: 203f).

Vad författarna då menar med att ideologierna blir dilemman har att göra med de paradoxer och motstridiga argument som visar sig i det dagliga livet. Till exempel finns det ett talesätt som heter att: "ju fler kockar desto sämre soppa" vilket motsägs av "ju fler desto bättre". Rent intuitivt kan man ju känna att fler kockar borde öka produktiviteten och effektiviteten i köket, men erfarenhet har då visat, och banat väg för talesättet, att när fler kockar ska blanda sig i hur och på vilka sätt soppan ska tillberedas, så verkar intuitionen om att vara fler kontraproduktivt. Ett annat svenskt ordspråk som motsäger varandra är "anfall är bästa försvar" och "hellre fly än illa fäkta".

Vad som är intressant, enligt Billig och hans kollegor är att dessa exempel går emot sunt förnuft när man tittar närmare på dem, vilket fått många moderna kommentatorer att avskrika dem som felaktiga eller opålitliga. Det verkar dock inte riktigt stämma, eftersom dessa och liknande paradoxala motsättningar har en central del av allas liv, och det är igenom förståelsen av att de inte stämmer som vi kan utveckla förståelse för social interaktion och socialt tänkande i sig själv (Edley, 2014: 203f).

I stället för att fokusera på inkonsekvenser i samtal och text, kan ideologiska dilemman bidra i mitt arbete till att hitta ledtrådar till variationer och komplicerad rikedom i texten,

dessa kan utvecklas för att få en bättre förståelse för ambivalent klassmedvetenhet och identitet (Edwards, 2003: 23).

Verkytet ”ideologiska dilemman” kommer behandlas mycket kortfattat i den kommande analysen med konkreta exempel, dock anser jag att begreppet är värt att nämna då kategorin prekariatet generellt präglas av ett överhängande ideologiskt dilemma.

3.2 Några rådande aspekter om identitet inom Diskurspsykologi

Eftersom jag även är intresserad av hur identiteten i prekariatet uttrycks behövs det redogöras hur diskurspsykologer ser på identitet. På samma sätt som diskurspsykologer ser på språkhandlingar (att de gör någonting i en specifik kontext i sig själv) ser också diskurspsykologer på identitet. Det vill säga att en identitet inte är något som finns på förhand eller något man kommer fram till längs med vägen i livet. Det existerar ingen essentiell och fast kärna inom oss enligt diskurspsykologin, vilket en psykolog eller teolog skulle kunna hävda. I stället ser och förstår diskurspsykologi identitet som något flytande och hela tiden föränderligt beroende på sammanhang och interaktion (Edley, 2014: 197f; Potter & Wetherell, 1987).

I utvecklade länder, så som i Sverige, förstås identitet, enligt diskurspsykologer, utifrån antagandet att man är unik och självständig med sitt egna kognitiva universum. Men på samma gång som denna flexibla och sammanhangslösa sammansättning vill människor gärna identifiera sig med integritet och konsistens över tid. Med denna paradox i åtanke kan man förstå varför människor tenderar att bli nervösa när de möter motgångar eller ser motsättningar i sin egen identitetsutveckling (Edley, 2014: 195). Den diskurspsykologiska identiteten är med andra ord alltid splittrad, fragmenterad och varierande beroende på subjektposition (förklaring kommer nedan) i diskursen. Det betyder dock inte att man ständigt bygger nya identiteter för varje givet sammanhang, utan snarare att de tidigare diskursiva sammanhangen hänger kvar fast i förnyad och omvandlad form. Därför kan det sägas att identitet är något möjligt men inget nödvändigt (Winther, Jørgensen & Philips, 2000: 51).

Subjektpositioner

Det tredje begreppet kallas *subjektpositioner* (eng: subject positions). Subjektpositioner har en lång historia men har utvecklats under 90-talet av Davies och Harré (1990). Det bygger på ett mer flexibelt och alternativt sätt att ta sig an rollpositioneringar inom sociologin (Davies & Harré, 1990: 43). Subjektpositionering kan beskrivas som ”the discourse process

whereby selves are located in conversations as observably and subjectively coherent participants in jointly produced story lines” (Davies & Harré, 1990: 48).

Subjektspositioner är med andra ord en sammansättning mellan det medianska begreppet ”själv” (identitet i modern mening) i relation till andra själv i en diskursiv process och den position som lokaliseras i vilken relation självet har i en interaktion (Edley, 2014: 210; Peters & Appel, 1996: 121). Annorlunda och lite enklare uttryckt kan subjektspositioner definieras som ”placeringar” i en konversation. På samma sätt som tolkningsrepertoarer varierar i ett givet sammanhang, och identitet ses som något föränderlig, ses även subjektspositioner variera i en konversation (Edley, 2014: 209f).

3.3 Analysverktyg

Utöver de redan kort redogjorda analysverktygen ovan har jag i mitt analysarbete tagit hjälp mer ingående av tre analysverktyg, vilka som begrepp är interrelaterade till varandra. Dessa har tagits fram och använts inom diskurspsykologin så väl som inom konversationsanalysen (CA). Jag ska nu ta upp och redogöra begreppen ”metaforer”, ”vaccinationer” och ”medlemskategorier”. Jag har valt att inte använda mig av samtliga redogjorda analysverktyg utan endast de omnämnda i detta stycke. Jag har för min egen skull dock valt att studera och redogöra fler verktyg, allt för att få en sådan bred bild av diskursanalys och dess syfte och funktion som möjligt.

Medlemskategorier

Eftersom jag är intresserad av hur människor konstruerar sin identitet, beskriver sin sociala verklighet, definierar sig och sin identitet med språket samt hur en diskussion om de prekärans situation möjliggörs, är jag också intresserad av, i enlighet med diskurspsykologi och medlemskategorianalys, hur människor *gör* kategorier. Detta i relation till hur individer konstruerar sin identitet och sin kollektiva tillhörighet, det vill säga vilken kategori de säger sig tillhöra (Stokoe, 2012b: 279). Syftet med att tillämpa kategorier är att se hur den dynamiska praktiken uttrycker kategorier genom språket och inte att placera folk i fack för att på så vis förenkla verklighetsbilden.

Efter att ha redogjort vad diskurspsykologi är och vad en diskurspsykologisk ansats innebär är det rimligt att även redogöra vad den diskurspsykologiska distinktionen kategori innebär. Språk och texter är som sagt ofta beskrivande, med beskrivandet menas att språk ses som en handling och kan både vara beskrivande och presenterande. Hur ett fenomen beskrivs och presenteras i texten ger läsaren eller lyssnaren möjlighet att tolka och så

småningom förknippa vissa egenskaper med fenomenet eller händelsen som beskrivs. Att vissa egenskaper blir förknippade med vissa beskrivningar skapar alltså kategorier (Potter, 1996).

I de följande avsnitten kommer studiens empiri redogöras, i och med att materialet i kommande analys är självpresenterande är en förklaring av självkategoriseringen relevant. Vid självkategorisering kan individen, i denna studies fall, välja hur de vill framställa sig själva för att verka så trovärdiga som möjligt. Individen kan alltså välja hur hon vill kategorisera sig själv, individen kan framställa sig själv genom positiva egenskaper. Vad som anses och tolkas som positiva egenskaper är beroende på sammanhang och kontexten (Potter, 1996: 177). Etnometodologin med Garfinkel i spetsen har sedan 1950-talet intresserat sig för hur människor organiserar den sociala världen de lever i, eftersom Garfinkel utvecklat begreppet kategorier som något individer använder sig av för att skapa ordning vågar jag påstå att denna studie till viss del har en etnometodologisk infallsvinkel, i alla fall i avseendet om kategorier (Garfinkel, 1967: 22).

Medlemskategorianalysen fokuserar på hur kategorier görs i språket. Med hjälp av metoden om medlemskategorier möjliggörs det för mig att tyda vilka kategorier de aktuella individerna säger sig tillhöra, vad de själva anser sig tillhöra och vilka egenskaper som i så fall är förknippad med den aktuella kategorin (Stokoe, 2012b: 299). Att utgå ifrån medlemskategorier som ett analysverktyg inom diskuspsykologi är möjligt även om det i stor utsträckning förknippas med samtalsanalysen (Stokoe, 2003: 320f).

Värt att nämna är kategoriseringens tvetydighet (eng. Categorical ambiguity), att se till att medlemskategorier ger ett stort utrymme för den aktuella publikens eller analytikerns egna tolkningar. Vad detta innebär är att det finns en viss oklarhet med kategorier beroende på hur de tolkas och i vilken kontext de existerar (Stokoe, 2012a: 352). Förenklat uttryckt innebär kategoriernas tvetydighet att man aldrig kan vara helt säker på vilken kategori individen ifråga ämnar definiera sig med, istället tolkar man utifrån kontexten och samhällets normativitet.

Man kan avslöja en viss kategori utan att direkt nämna den, avslöjandet tar form genom ledtrådar som indikerar på en viss egenskap eller karaktär som är förknippat med den önskade kategorin (Stokoe, 2012a: 346).

Potter (1996) nämner bland annat nominalisering som en process texter kan genomgå. Nominaliseringen är en teknik för talaren eller upphovsmannen till texten att dölja dess medverkare. Potter ger ett exempel där en nominalisering ägt rum, ”*Police kills rioters*” är en

mening där agenturen, det vill säga de medverkade, samt den grupp som beskrivs uträtta något i texten, är förhållandevis tydlig. Det går att utläsa av texten att det är en polis som har dödat. Skillnad blir det när meningen blir nominal och istället ser ut så här ”*The repercussions of yesterday’s killing have been severe*” (Trew, 1979; Potter, 1969: 182). Det framgår inte ur den senare version vilka de medverkande var, det som framgår är att åtgärderna efter dödandet har varit omfattande, inte vilken grupp som kan kategoriseras, till skillnad från det första utdraget. Många gånger används denna metod av tidningar i deras rubriker för att väcka nyfikenhet. Nyfikenheten väcks hos läsaren då det inte går att avgöra vilka rubriken rör eller vilka som bär ansvaret (Potter, 1996).

Lingvisten Randal Marin förklarar även något som skulle kunna ses som motsatsen till Nominalisering, nämligen ”intention- promoting” där upphovsmannen till texten eller talaren indikerar på vem eller vilka som texten rör sig om. Marin argumenterar att det finns en otydlighet kring vissa verb som bidrar till vad han då kallar intention- promoting. Tidningsjournalister använder denna metod av samma anledningar som man använder en nominal mening, det vill säga - att väcka intresse. Även om Marins studier mestadels behandlar tidningar så verkar det som att strategin går att urskilja även i andra typer av texter och sammanhang (Marin, 1984).

Metaforer

För att kunna använda och förstå metaforer i denna sociologiska, ekonomiska och psykologiska kontext bör man först se till hur de generella teorierna om metaforer lyder. Både filosofer och retoriker har uttryckt att användande och konstruerande av metaforer kräver en viss förmåga att föreställa sig och att kunna visualisera. Lakoff och Johnson definierar metaforers syfte och innebörd ”*The essence of metaphor is understanding and experience one kind of thing in terms of another*” (Lakoff & Johnson, 1980: 5).

Metaforer går igenom utvecklingar, beroende på hur denna utveckling ser ut kan det leda till att en metafor inte längre anses som en och kan i så fall inte nyttjas som analysverktyg i denna studie. Något som tydligt avslöjar om en metafor besitter den förknippade funktionen är om den är beskrivande och att en bild av det som egentligen försöks sägas målas upp. En metafor kan inte heller kallas en metafor om det inte är någorlunda säkert att innebörden är den samma för majoriteten av de som tar del av ordet. Vanligt för att beskriva hur en metafors utveckling ter sig är att tala om en metafors liv och död (Lakoff & Johnson, 1980).

Enligt Lakoff och Johnson kan en metafor användas till främst två saker, dels att talare och skribenter med hjälp av metaforer kan etablera nya beskrivningar och på så sätt väcka nya diskurser och utmana mer etablerade beskrivningar och tankesätt, dels kan en metafor bli så pass etablerat och redigt att den har gett upphov till ett rutinartat uttryck (Lakoff & Johnson, 1980).

En metafor ska vanligen skapa visuella bilder men vissa analytiker vill inte definiera vissa uttryck som metaforer då de blivit för väletablerade i folkmun och inte längre ger upphov till de visuella bilder den är menad att skapa. En metafors användande och "slitage" kan alltså innebära dess död. Kategorier och metaforer är sammanknutna till varandra då man som sagt kan beskriva en egenskap genom en metafor som man i sin tur kan förknippa som generell för en hel grupp av människor (Lakoff & Johnson, 1980).

En grupp som besitter liknande egenskaper, kan således bilda en kategori (Potter, 1996). Som tidigare nämnt innebär kategorisering en viss tvetydighet, på samma sätt kan det uppstå oklarheter med metaforer då de kan innebära olika saker, som Potter citerar: "*Nature is more rich in things, than our dictionaries in words*" (Potter, 1996: 180). Det finns inte nödvändigtvis lika många litterära tolkningar av ett ord som det finns metaforer. Ordet "rik" är ett exempel på ett sådant (Potter, 1996). Vad nyttjandet av en metafor dock kräver är förstås insikten av vad ordet har för litterär innebörd, metaforer är på så sätt beroende av ordet och meningens litterära betydelse. En författare skulle således inte kunna byta ut elefant mot fågel i meningen "Det var som en *elefant* i rummet när hon kom in". Förståelsen och tolkningen av metaforen är alltså beroende av dess litterära diskurs (Novitz, 1985).

Vid hantering och studier av metaforer bör det även nämnas att en "*common-sense*" förhållning finns mellan metaforen och det aktuella litterära ordet, som tidigare nämnt så fyller inte en metafor sin funktion om inte upphovsmannen bakom talet/texten anser sig ha samma uppfattning om ordets litterära innebörd. För att inte dra resonemanget för långt, nämner jag därför "*common-sense*" begreppet då forskare, lingvister och diskurspsykologer antar att det finns en generell uppfattning om ordets innebörd och egenskaper (Novitz, 1985). Värt att redogöra är även att en metafor å ena sidan fungerar som ett diskurspsykologiskt verktyg för att urskilja hur något konstrueras, å andra sidan fungerar metaforer (och även vaccinationer) som strategier, eller om så vill, hjälpmedel att uttrycka sig på ett önskvärt sätt. Vaccinationer och metaforer fungerar således som verktyg för både analytikern och författaren (Potter, 1996: 125). Metaforer brukas flitigt i studiens empiri och är ytterst relevanta att ta hänsyn till vid en analys då det är ett av de främsta

verktyg respondenterna använder sig av för att så bildligt som möjligt kunna konstruera beskrivande situationer. Adderat till detta är metaforerna i de bearbetade texterna och intervjuerna mycket tydliga vilket även styrker relevansen av dem i en analys.

Vaccinationer

Ett av mina analysverktyg är ett begrepp som kallas vaccinationer (eng. stake inoculation) och fick sitt namn av Jonathan Potter (Horton-Salway, 2014: 155). Hanteringen av vaccinationer är fundamentalt och min motivering av användandet ter sig likartat som användandet av metaforer, det vill säga att vaccinationer som strategi förekom flitigt i texterna och blev därför en naturlig del av min analys. Vaccinationer bygger på resonemanget att det finns två sidor eller två olika uppfattningar man som läsare eller åhörare kan anta. Ponera att man vill vara säker på att man ger läsaren eller lyssnaren ett visst intryck utan att uttryckligen formulera det, eller annorlunda uttryckt, skydda sig mot något man inte vill bli förknippad med. Inom diskursanalysen kallas detta för vaccinationer.

Att studera vaccinationer är något som kommer att fungera som ett verktyg för mig i och med att jag söker ta reda på hur en trovärdig diskussion kring prekariatet som samhällsproblem möjliggörs genom olika sätt att uttrycka och formulera sig. Vaccinationer behandlar hur människor konstruerar uttryck till deras fördel på ett sätt som får dem att verka gedigna och bokstavliga då människor tenderar att anta att man uttrycker sig till sin egen fördel "*People treat each other's accounts or versions as motivated by self interest*" (Horton-Salway, 2014: 155). I konstruerandet av till exempel en beskrivning riskeras det alltid en oönskad tolkning som kan verka mot upphovsmannens fördel. Att hantera en sådan risk kallar alltså Jonathan Potter för vaccination (Potter, 1996: 125).

Att ta hänsyn till eller uppmärksamma vaccinationer anses vara fundamentalt när det kommer till etnometodologins två utgreningar, diskursanalys och konversationsanalys.

Människor behandlar ofta varandra och olika grupper som enheter med olika agendor utifrån sina egna önskemål, motivationer och syften. Man kan förklara vaccinationer som ett retoriskt sätt att verka mer trovärdig (Edwards & Potter, 1992).

Som tidigare nämnt i stycket om metaforer fungerar vaccinationer även som en strategi för upphovsmannen och inte bara som ett verktyg för analytikern. Detta i och med att verktygen får en strategisk roll. Oavsett om nyttjandet av verktyget är medvetet eller ej främjar en vaccination intrycket av vad som uttrycks. Både vaccinationer och metaforer är alltså något som artikuleras av författaren eller talaren för att få fram det som önskas (Edwards & Potter, 1992).

I samband med vaccinationer nämns begreppet nominalisering (eng. Nominalization) som är teknik inom kategoriskt handlande som gör det möjligt för talaren eller skribenten att tala om en viss händelse utan att avslöja de olika kategorierna, i tal och skrift yttrar detta sig genom att man inte kan urskilja vem som gjort vad. Ett sätt att känna igen en mening som gått igenom en nominalisering eller som är nominal är när verbet har blivit ett substantiv så som i Potters exempel där en mening som inte är nominell skulle kunna se ut så här: "Police kill rioters" medan en som är det istället ser ut så här: " *The repercussions of yesterday's killing have been severe*" (Potter, 1996: 182).

KAPITEL 4 – METODOLOGISKA REFLEKTIONER

I ett av de föregående kapitlen rörande de teoretiska utgångspunkterna blev ni alltså bekanta med prekariatet; olika former av klassmedvetenhet som kategori och identitet, som den verkat historiskt samt några versioner av hur klassmedvetande kan förstås i dag. I detta kapitel kommer jag ta upp och redogöra den teori som ligger till grund för analysen.

Utifrån mina intresseområden *prekariatet* och *identitet* behövde jag en kvalitativ forskningsansats för att kunna möta mitt syfte. Jag valde en kvalitativ ansats då jag var intresserad av att nå en djupare förståelse av båda dessa fenomen, hellre än att finna samband mellan dem, vilket jag hade varit intresserad av om jag valt en kvantitativ analys. Till att börja med ville jag undersöka hur så kallade prekariserade individer *upplever* i stället för *uttrycker* sin identitet. Detta kunde jag få svar på genom att göra intervjuer utifrån en fenomenologisk ansats med det symboliska interaktionistiska perspektivet som teori. När jag granskade tidigare material på området visade det sig redan finnas ganska mycket intervjumaterial från människor i prekära livsförhållanden, särskilt med fokus på undermåliga levnadssituationer i förhållande till arbetsvillkor. För att undvika att upprepa tidigare studier samt att hålla mig inom den begränsade tidsramen som för mig var uppsatt, valde jag en annan typ av ansats. Jag valde därför att genomföra en diskursanalys då det redan fanns kvalitativt material att utgå ifrån. Prekariatet är som tidigare anvisat en relativt ny term inom sociologin (Standing, 2013), därför ville jag undersöka hur termen *använts* i akademisk diskurs sedan dess och om den över huvud taget är lämplig för att nå en djupare förståelse av samhället. Denna foucauldianska summering har noga utförts av Ronaldo Munk (Munk, 2013). För att möjliggöra en tillämpning av det socialpsykologiska perspektivet på prekariatet och identiteten var jag i behov av att söka befintligt material som behandlar kategorier och identitet. På så sätt närmade jag mig en metod inom diskursanalysen som kallas diskurspsykologin, som också är min teori.

Eftersom det inte finns någon större skiljelinje inom diskursanalys mellan teori och metod, så handlar detta kapitel om hur jag gått tillväga med min studie. Jag beskriver med andra ord i detta kapitel det helhetliga metodologiska förloppet från idé till färdigskrivna uppsats.

4.1 *Empiriskt material*

I min media-undersökning fann jag en antologi som tar upp ungas villkor på en föränderlig arbetsmarknad som vilket av journalister omtalats handla om prekariatet som

finns i Sverige. ”Det är lätt att solidarisera sig med ’prekariatet’, som ’Skitliv’ handlar om”, skriver en frilansjournalist för SvD (2012-12-06).

Antologin *Skitliv* (2012) är en antologi med tolv skribenter som sammanställts av Victor Bernhardt. Den innehåller texter från intervjuer med människor som inte nödvändigtvis ogillar sina arbeten utan snarare otryggheten i arbetsvillkoren som gör att livet upplevs som skört och osäkert. Det är varken en ”*hyllning till facket eller sågning av svenska arbetsgivare...*” utan ”... *snarare en bild av en dysfunktionell arbetsmarknad*” (SvD, 2012-12-06). Med denna samling tester och intervjuer som underlag kunde jag undersöka mina frågeställningar. I det sista avsnittet knyts de individuella berättelserna ihop som en definition av prekariatet och Guy Standing omnämns. Antologins berättelser belyser en samhällsekvation som inte längre går ihop och ett trygghetssystem som inte gäller alla. ”*Texterna i antologin är överlag intressanta nedslag hos dagens klass av otrygga*” (SvD Kultur, 2012-12-06).

Studiens empiri är relevant och får en social psykologisk anknytning då antologin belyser övergripande samhällsstrukturer genom personliga narrativ om identitet och kategorier.

4.2 Begränsningar

Det bör nämnas att studiens empiri har sina begränsningar, begränsningarna ligger främst i att det rör sig om en publicerad antologi. Materialet är således redan genomarbetat och i de kapitel som består av intervjuer är materialet redan tolkat en gång. Man kan på så sätt säga att just dessa kapitel är sekundärkällor. Å ena sidan är detta faktum en begränsning, å andra sidan är det något som styrker min mening att antologin berör individer med prekära livsförhållanden. Det är alltså inte bara jag som är av den uppfattningen att texterna beskriver prekära livsförhållanden.

Oavsett om den prekära skrivit texten själv eller blivit intervjuad så är narrativet i första person. Antologin byggs upp av personliga berättelser och erfarenheter och det faktum att utgivaren redan tolkat på liknande sätt som jag gör i denna studie kan på så sätt även vara en styrka. En nackdel och begränsning med all skriven text är att det i praktiken inte går att ställa konkreta följdfrågor. På samma sätt som texterna är redigerade innan antologin publicerades kan den intervjuades svar vara undvikande och genomtänkta i förväg för att framställa sig själv på ett visst sätt. Sammanfattningsvis kan det påstås att det både är en styrka och en begränsning att antologin är redan bearbetad och retuscherad i och med sin publicering. I och med att valda delar möjligen kan ha valts bort i retuscheringsprocessen kanske materialet inte ger den helhetsbild som egen utförd kvalitativ intervjustudie hade gett, men å andra sidan är det inte heller min ambition med

studien. Adderat till detta anser jag att min tolkning styrks av det författarna valt att lyfta fram, samt intervjuarnas tolkning i de fall där intervjuer av de prekära respondenterna utförts.

4.3 Avgränsningar

Jag har valt att på ett metodologiskt plan avgränsa mig till diskurspsykologin och valt bort andra grenar inom diskursanalysen såsom kritisk diskursanalys och diskursteori. Studien är avgränsad till att studera språkliga uttryck och gör således inte anspråk på att söka förstå eller redogöra vad personerna bakom texterna tycker eller tänker om sin situation. Inte heller behandlar studien makt eller materialitet som den kanske skulle gjort vid en kritisk diskursanalytisk ansats. Med ett diskurspsykologiskt perspektiv kan jag se hur prekariatet som kategori konstrueras men jag kan däremot inte redogöra några orsaksförklaringar, jag kan med andra ord inte uttala mig om individernas tankar och känslor som en fenomenologisk intervjustudie hade kunnat göra.

Som nämnts tidigare i uppsatsen har distinktioner rörande prekariatet gjorts om så under andra former och uttryck, det är dock de prekära och dess representanter i Standings bok jag utgår ifrån i mitt empiriska material, således är det enbart material från en liten del av prekariatet som behandlas i denna studie även om jag anser att det är den kanske mest omfattande, det vill säga den yngre generationen. Studien utelämnar grupper som pensionärer och de prekära i övre medelåldern. Alltså, även om prekariatet som det breda spektrum det faktiskt är, inte behandlas är det de personer och representanter med de mest framträdande prekära dragen som lyfts fram i denna studie. Värt att tillägga som en av studiens avgränsningar är att den valda empirin endast innehåller respondenter som lever i Sverige, alltså behandlar studien endast den svenska kontexten och inte den globala grupp som prekariatet faktiskt är.

Diskurspsykologin erbjuder en rad olika analysverktyg att arbeta och förhålla sig till, vissa har jag valt att omnämna och redogöra kort på grund av deras relevans för ansatsen som helhet, medan jag valt att använda andra som verktyg för just denna studie. Vidare är studien avgränsad då jag utelämnar vissa diskurspsykologiska analysverktyg så som tolkningsrepertoar och subjektspositioner. På grund av studiens tänkta omfattning och fokus fanns det ej möjlighet att behandla samtliga utan en avgränsning var således viktig att göra.

Kategorier är något jag valt att redogöra för i studien, det bör dock nämnas att det är ett begränsat antal kategorier som behandlas. Kategorier som äldre, handikappade eller diskriminerade minoritetsgrupper inom prekariatet har alltså inte lyfts fram i denna studie.

4.4 Validitet och reliabilitet

Tillförlitligheten och giltigheten kan vara ett problematiskt område inom studier som inte är kvantitativa då man inte kan mäta resultaten på samma sätt. Ännu svårare blir avgörandet av reliabilitet och validitet vid diskursiva studier då större delen av analysen bygger på mina egna tolkningar med hjälp av mina valda analysverktyg. Jag anser dock att analysen styrks av det faktum att personer innan gjort liknande tolkningar av materialet, i det här fallet dragit paralleller från texterna och berättelserna till prekariatet. Jag anser alltså att det ligger trovärdighet i att studiens resultat på många sätt bekräftar det som redan är publicerat från originaltexterna. Värt att tillägga är även att läsaren av mitt arbete har tillgång till min empiri då den som sagt är offentlig och därmed har möjligheten att jämföra analysens fruktbarhet i relation till det använda materialet (Potter & Wetherell, 1987: 171).

Att antologin utgör en så kallad indirekt källa bör inte påverka resultaten då texterna ändå är berättelser med personliga narrativ oavsett om det är jag som forskare eller författaren av antologin som utfört intervjuerna.

4.5 Kodning och analys

Det finns ingen klar receptbok hur ett diskursanalytiskt material ska angripas. Diskurspsykologi fokuserar på språket i praktiken. Ibland används språkanalyser av konversationsbaserat intervjumaterial, samtal hämtat från vardagssituationer eller institutionssamtal. Jag kommer fokusera på en blandning av intervjuer och förklarande text i en redan publicerad bok. Det innebär att det redan utförts en transkribering och tolkning så väl som sammanhangslämplig framställning av texten. Jag poängterar att mitt empiriska fokus inte kan ersätta den befintliga empirin som redan finns, snarare vill jag visa en annan detaljerad inriktning på språket inom materialet som bygger på en rigorös analys av det kvalitativa materialet. Detaljrikedom i språket är precis vad jag selektivt plockar ut ur materialet för att sedan leta efter mönster dem emellan, vilket jag använder mig av för att skapa kategorier och teman. För att hitta och tematisera detaljerna i materialet tar jag hjälp av de analysverktyg som omnämns i teorin. Jag använder markeringspennor för att understryka detaljer jag anar. I marginalerna skriver jag vad jag i första genomläsningen anser skulle kunna vara av analytiskt värde. Vidare följer upprepade läsningar och

kristallisering av kategorierna som tillsammans med detaljerade beskrivningar om vad som uttrycks i texten bildar mitt resultat.

Resultatets kategorier av uttalanden bygger dels på hur många som sagt ungefär liknande saker och dels kategorier av uttalanden som skiljer sig från mängden. Med andra ord majoritetskategorier och avvikande kategorier.

Den detaljerade beskrivningen av vad som sägs i texten kommer till en början byggas utifrån vad skribenten avser med det budskap som förmedlas i texten. Därefter följer den vetenskapliga kopplingen till de teoretiska utgångspunkterna och prekariatets inneboende klassegenskaper för att begripliggöra sammanhang och konsekvenser för budskapet i sig.

4.6 Etiska frågeställningar

Oavsett vilken metod och vilken typ av undersökning uppsatsen berör är det viktigt att ta ställning till de etiska övervägandena (Vetenskapliga rådet, 2002). I och med att empirin i min undersökning består av redan publicerat material och därmed redan är en offentlig handling har respondenterna redan uppgivit samtycke, inte samtycke till studien men är medvetna om antologins publicering. I det här avseendet är alltså faktumet att jag använt mig av en andrahandskälla en fördel. Då materialet alltså redan är offentligt har jag behandlat det som andra publicerade skrifter. Om jag i stället genomfört intervjuerna själv hade jag behövt respondenterna samtycke samt tagit ställning till huruvida de hade velat vara anonyma eller ej. Jag anser materialet etiskt berättigat då jag inte ändrat något i texterna från originalpublikationen, det är dock viktigt att man som analytiker ej förstör empirimaterialet och analysdata genom egna tolkningar och åsikter utan vidhåller en neutral roll (Taylor, 2014: 20f).

KAPITEL 5 – RESULTAT OCH ANALYS

I det här kapitlet ämnar jag att presentera studiens resultat, det innebär att jag redovisar och analyserar materialet i relation till min valda teori med dess analysverktyg. Resultaten och analysen är indelade efter de analysverktyg jag använt och vilka språkliga strategier jag uppmärksammat.

Efter att ha läst och studerat de olika texterna i antologin *Skitliv* står det klart att det finns gemensamma karaktäristiska drag hos de olika författarna, speciella sätt att uttrycka sig och prata om identitet och sin livssituation. Ambitionen i analysen nedan är att med hjälp av diskurspsykologiska verktyg se hur de enskilda författarna pratar om sin identitet samt hur samhällskritik och beskrivningar av prekariatet lyfts fram. Sättet att prata om samhällsstrukturer möjliggörs beroende på vilket sätt individer väljer att uttrycka sig.

Efter att ha studerat materialet med fokus på hur de prekära författarna uttrycker sig framgår det att det finns ett överhängande ideologiskt dilemma. Dilemmat är att medlemmarna identifierar sig och beskriver sig själva som flitiga, villiga att arbeta så mycket som möjligt och att samtliga antyder att det är en dygd att vara flitig medan de samtidigt vantrivs i sin situation. Detta påvisas i texterna bland annat genom *vaccinationer*, placera sig i olika *kategorier* och beskrivande genom *metaforer*.

Som läsare av denna uppsats får du gärna ha i åtanke att exemplen i detta kapitel endast är ett urval av det analyserade materialet då jag på grund av tid och studiens tänkta omfattning behövt göra en del begränsningar, samtliga texter och kapitel i antologin är dock analyserade. I och med att analysen är uppdelad efter hur jag valt att studera texten, bearbetas texten efter vad som använts som analysverktyg, detta ansågs även lämpligt då dessa verktyg även fungerat som strategiska tillvägagångssätt för respondenterna bakom empirin.

5.1 Medlemskategorier

I det empiriska materialet som i det här fallet är antologin *Skitliv* går det att utläsa en rad olika kategorier, vare sig de är dolda eller öppna. Som tidigare förklarat kan upphovsmannen till texten alltså antyda tillhöra eller tala om en viss kategori utan att i klartext uttrycka den direkt. Ett sådant exempel visar sig i Nour El Refais kapitel. Kategorierna kan vara tvetydiga i den bemärkelsen att man aldrig helt kan vara säker på om antagandena är korrekta. Kategorier som pekar på en viss ålder, visst kön, viss klass och diverse identiteter förekommer i berättelserna. Det första citatet nedan är ett exempel där författaren själv namnger en kategori, det vill säga ”höginkomsttagare”, i det följande, det

vill säga det andra citatet väljer författaren att beskriva karaktäristiska drag hos en annan kategori. I detta fall låginkomsttagare, även om inte kategorin namnges direkt.

Citat 1: *Och även om jag nu är höginkomsttagare med jobb inbokat minst ett år framåt, så vågar jag inte bryta upp min levnadsstandard därefter* (Nour El Refai, 2012: 69).

Citat 2: *Min mamma har alltid haft det svårt att få ihop ekonomin som städerska med fyra ungar. Det ledde till skulder med åren och att jag som vuxen blivit livrädd för betalningsanmärkningar* (Nour El Refai, 2012: 69).

Citaten ovan är tagna ur Nours kapitel och berättar att författaren själv, Nour, numera ser sig själv tillhöra klasskategorin ”höginkomsttagare” men att hon och sin familj under uppväxten tillhörde ”låginkomsttagare”. Även om Nour inte hade nämnt en klasskategori hade meningsbyggnaderna avslöjat ”aktörerna”, i det här fallet *klasskategorierna* genom nominala och icke nominala uttryck, analysättet *nominalisering* tas upp ytterligare och mer genomgående i exemplen nedan. Att välja nämna att författarens mor var städare kan i det här sammanhanget läsas som en metafor, då ordet har en stark innebörd i sammanhanget. På så sätt kan man säga att *städerska* i det här fallet har liknande metaforiska och beskrivande drag som ”kackerlacka” har då kackerlackor är en metafor för överlevare och oönskade individer långt ner i samhällsstenen. Att författarens mor arbetade som städerska indikerar på att hon kan kopplas till låginkomsttagare.

Gemensamt för de flesta författarna är att de konstruerar sig som osäkra och inte vågar göra investeringar eller ta på sig för mycket utgifter, de kan i många fall uppfattas som paranoida i sitt sätt att vara sparsamma. Nour berättar till exempel att hon fortfarande lägger undan cigaretter så att hon alltid har i fall hon skulle vilja.

Citat 3: *Ändå, då och då, köper jag ett paket och lägger i en hemlig låda* (Nour El Refai, 2012: 72).

De flesta av författarna arbetar inom sjukvården, genom bemanningsföretag, är timanställda eller som Nour, är kulturarbetare. För att kunna göra en diskussion om prekariatet möjligt talar författarna om sina situationer på ett visst sätt. Möjligheten att misstro en individ som påstår sig vara i en prekär situation och blunda för samhällsproblemet skulle vara förhållandevis enkelt om det inte vore för det specifika sättet de prekära beskriver sig själva.

Citat 4: ”... *Men det värsta skulle vara att förlora tryggheten jag har i mitt hem*” (Nour El Refai, 2012: 72)

Citat 5: ”*Jag är aldrig sen med hyran*” (Nour El Refai, 2012: 72).

Att analysera antologin ur ett kategoriskt perspektiv ger en bra helhetsbild över hur de prekära konstruerar sig själva, deras identitet och livsförhållanden. I citat fem framkommer det att Nour är ordningsam. Hon är, med andra ord aldrig sen med hyran. Ett flitigt användande av metaforer är talande för hur identiteten hos medlemmarna konstrueras., Exemplet som citat fem är på många sätt alltså avgörande för hur realistisk bilden av medlemmarna blir. En kategori kan i den här boken ses som en konstruktion, något man är och inte bara något som beskrivs. För att få en helhetsbild av livsödena som antologin berör omnämns flera kategorier samtidigt. Nedan är ett utdrag som visar hur kategorin *klass* görs, alltså konstrueras i texten:

Citat 6: *I panik hoppade jag på bussen till Sickla köp kvarter för att hinna känna mig levande. Jag skulle köpa vitvaror eller en kruka eller nått* (Sonja Schwartzberger, 2012: 93).

Som i många andra utvalda exempel så nämns inte den aktuella kategorin i klartext, i meningarna ovan rör det sig om klasskategorier eller grupperingar utefter ekonomiska förhållanden. Att åka kommunalt, området Sickla och att köpa vitvaror eller en kruka är inget som förknippas med höginkomsttagare eller en extravagant livsstil. Om detta är en medveten strategi från respondenterna eller författarna i texterna är svårt att avgöra men det bör omnämnas i och med att jag uppmärksammat fenomenet på flertal ställen. Jonathan Potter nämner i avsnittet om *Categorization and Agency Management* denna så kallade strategi och lingvisterna bakom den (Potter, 1996). Även då exemplet som tas upp av Potter visar på hur olika verb blir till substantiv och på så sätt kommer att dölja ”utövaren” av en viss handling (Potter, 1996: 182) så kan det liknas med hur textstyckena, likt det ovan, inte nämner direkt den ekonomiska kategorin som den aktuella personen tillhör. Man skulle också kunna se på meningen som att personen ”*hoppade på bussen till Sickla köp kvarter...*” och på sätt urskilja två kategorier, nämligen ”pendlare” eller ”kommunaltrafikanter”. Dessa kategorier kan eventuellt associeras med människor som inte äger bil av olika anledningar, ett av skälen skulle mycket väl kunna vara ekonomiska. Man kan säga att meningar som gått igenom en *nominalisering* ofta är mer neutrala då det inte avslöjar aktörerna eller i den

här studiens fall, *kategorierna*. Jag upplever att användningen av ett ”nominal eller ej-tänk” har varit ett bra verktyg när det kommer till att urskilja olika kategorier, liksom som citatet nedan.

Citat 7: *De flesta under 35 jag känner har haft det så här hela yrkeslivet* (Anna Gavanas, 2012: 101).

Ett sådant exempel följer nedan där ordet ”haft” avslöjar hur en den aktuella gruppen haft det, nämligen ”*de flesta under 35 år*”. Det går alltså att urskilja två kategorier ur exemplet nedan; en *ålderskategori* som indikerar på ett visst åldersspann som är aktuellt för den nämnda egenskapen, det vill säga att ”personer under 35 år ” har haft det på ett speciellt vis hela deras yrkesliv. Meningen avslöjar också att dessa personer tillhör eller har hört till en annan kategori, *arbetstagare*. De omnämnda i texten tillhör alltså minst två olika kategorier utifrån vad som framgår bara av den här meningen. Ur den senaste utvalda meningen går det alltså att urskilja en nominalisering där verben i meningen blir till substantiv och på så sätt avslöjar kategorin. Som tidigare nämnt så nämns ofta flera kategorier samtidigt och jag avser att uppmärksamma så många som möjligt för att få en så realistisk helhetsbild av prekariatets medlemmar som möjligt.

Citat 8: *Och att det är dubbelt så vanligt bland kvinnor som män* (Sonja Schwanzenberger, 2012: 101)

Meningen ovan visar att det någonting *är* dubbelt så vanligt bland kvinnor som hos män, verbet avslöjar två könsgrupper var av en har en speciell egenskap eller ett särskilt drag som förekommer dubbelt så mycket hos *könsgruppen* kvinnor som för *könsgruppen* män.

Citat 9: *Det har blivit allt hårdare, särskilt för folk i Monicas ålder. Särskilt för kvinnor, särskilt för arbetarklassen* (Kent Werde, 2012: 113).

Som jag snuddade lite på i början av kapitlet så måste man ta hänsyn till eller i alla fall vara medveten om kategoriernas tvetydighet, urskiljandet av kategorier är ganska öppen för tolkningar, en analys kan sålunda skilja sig rejält från en annan. Med det sagt så kan man alltså få fram kategorier ur en text eller ett sammanhang utan att kategorin direkt nämns. Istället för att nämna kategorin så urskiljer man specifika egenskaper som en kategori besitter eller omfattar. För att dessa kategorier och indelningar ska bli betydelsefulla för en

studie bör det finnas någon typ av bevis på att en egenskap hör ihop och representerar en viss kategori (Stokoe, 2012b: 279). Sådana ledtrådar på aktiviteter eller livsstilar som förknippas med låginkomsttagare och prekära medborgare går att utläsa om man återigen analyserar citatet om Sickla köp kvarter. Att handla vitvaror på stormarknader som Sickla köp kvarter är en ledtråd som skvallrar om ens leverne med knappa resurser, och som jag tidigare nämnt så spelar även det faktum att personen beskrivs åka buss och inte bil roll. Hade texten istället beskrivit någon som ville göra ett spontaninköp och ta bilen in till city hade det konstruerat bilden av en annan levnadsstandard och därmed inte kopplats till prekariatet. Sammanhanget som citaten och meningarna är tagna ur, stärker de implikationer om kategorin jag fått genom ledtrådarna (Stokoe, 2012b: 279).

5.2 *Vaccinationer*

Som förklarat i avsnittet om diskurspsykologi så är vaccinationer ett diskurspsykologiskt analysverktyg och innebär att författaren eller skribenten av texten vaccinerar sig mot att läsaren ska anta ett visst antagande. I det här fallet vaccinerar sig författarna ofta genom att inte anta en offerroll eller visa på självömkan. På så sätt möjliggörs en diskurs om Sveriges rådande samhällsstrukturer och de prekära förhållandena kan lyftas fram. Då debatten annars hade kunnat avfärdas till exempel genom påståenden att problemet beror på bekvämlighet och bristande arbetsmoral snarare än en konsekvens av hur den svenska arbetsmarknaden ser ut i dagsläget. Ett sätt att lyfta fram problematiken på ett konstruktivt sätt kan vara genom att ”vaccinera” sig mot en viss typ av tolkning hos mottagaren.

Som nämnt i det föregående kapitlet så spelar en persons motiv en avgörande roll för hur man väljer att konstruera mening och uttryck. Rutinmässigt definierar individen en önskad version av verkligheten (Edwards & Potter, 1992). Man kan även säga att man som diskursanalytiker genom vaccinationer (Stake inoculation) handskas med relationen mellan individens verkliga situation och individen intersubjektiva verklighet (Edwards & Potter, 1992).

Vaccinationer används i de nedanstående citaten för att styrka kredibiliteten och ens egen trovärdighet och på så vis skydda sig från skepsis och oönskade tolkningar. Oönskade tolkningar skulle i det här fallet kunna vara uttryck som bidrar till åsikter och ståndpunkter som motverkar eller ifrågasätter allvaret eller uppriktigheten hos de prekära berättarna.

Som tidigare nämnt skulle det alltså kunna påstås vara nödvändigt att ”försvara” sig från påståenden som skulle kunna hota de prekära problemens relevans i beskrivningen och debatten om den moderna samhällsstrukturen.

Citat 1: *Det är inte synd om mig. Jag har valt mitt yrke frivilligt* (Sonja Schwarzenberger, 2012: 92).

Citatet ovan skulle kunna vara ett exempel på en vaccination (eng. Stake inoculation) från Sonjas sida. Meningen förebygger att läsaren får intrycket att Sonja skulle tycka synd om sig själv vilket är fördelaktigt då självömkan ofta förknippas med klagande. Beklagandet hör till en identitetsroll som ingen av antologins författare tycks vilja konstruera sig som då de på vissa sätt går att utläsa stolthet, kämpaglöd och ambition. Respondenterna tycks vara stolta att de valt bort allt vad pengar innebär och istället gjort karriärsväl utefter intresse. I de meningar där vaccinationer förekommer ställs två sidor mot varandra. Risken Sonja tar enbart genom att diskutera sin situation är att läsaren kan anta att Sonja misströstar och rakt av är missnöjd med sin situation. Genom att vaccinera sig ”skyddar” man sig mot sådana antaganden och möjliggör en diskussion. Det skulle kunna liknas med någon som tänker yttra sig kritiskt säger ”ingen kritik nu men...”. Det faktum att Sonjas situation är självvald och att hon därför själv inte anser att det är synd om henne talar mot att hon har en baktanke med vad hon tänker berätta, att hon försöker få fram en poäng. De fakta som framgår av hennes berättelse anses därmed mer neutral och o-vinklad, därmed mer trovärdig.

Citat 2: *Jag hade varit arbetslös under våren så jag tackade ja till allt* (Sonja Schwarzenberger, 2012: 93).

Även detta citat visar på en vaccinerande strategi då jag som läsare tolkar meningen som att Sonja varit arbetslös trots det att hon uppenbarligen verkligen velat förändra situationen genom att tacka ja till allt. ”... så jag tackade ja till allt” indikerar på att hon inte varit kräsen i sitt arbetssökande utan verkligen försökt att förändra sin situation. ”Så jag tackade ja till allt”, ordet ”så” kan i det här fallet tolkas som att det var den naturliga åtgärden för Sonja i och med att hon gick arbetslös. Hon hade istället kunnat uttrycka sig ”...så jag var tvungen att tacka ja till allt”. Fakta säger samma sak i båda versionerna, att hon sökt alla möjliga arbeten, men i mitt andra, påhittade exempel tvingades hon till en åtgärd som hon egentligen inte själv ville och konstruerar därmed ett dolt beklagande.

Citat 3: *Jag grät, sökte jobb som städerska på kommunen, men inte ens det fick jag* (Sonja Schwarzenberger, 2012: 92).

I det tredje citatet som kommer från Sonja menar jag att det är ett ord som är speciellt avgörande, nämligen ”... men inte ens det fick jag”. Ordet har betydelse då det antyder att yrket städerska egentligen är under hennes värdighet, vilket även styrks i och med de tidigare utvalda citaten från samma person. Fastän Sonja försöker och till och med kan tänka sig ett uppehåll under hennes värdighet så får hon det inte, dessutom stryker hon under hur olycklig hon var, ”Jag grät...”. Efter att ha läst beskrivningarna och de olika berättelserna, som till stor del liknar varandra, hade jag spontant väntat mig att ilska skulle vara det som konstruerades mest i berättelserna och intervjuerna. Men det är vid närmare eftertanke som jag inser att det är lättare att empatisera med en person som konstruerar en uppgivenhet och olycka än någon som konstruerar sig som arg och beskyllande, och intrycket av ilska verkar som sagt vara något som de flesta av texterna inte konstruerar.

Citat 4: *Omkring 50 arbetsgivare hade tackat nej eller inte svarat alls* (Sonja Schwarzenberger om Theres, 2012: 96).

Som sagt innebär vaccinationer att bygga upp ett försvar mot en sida eller en tolkning av texten som texten inte ska tolkas som, man vill förebygga vissa antaganden (Potter, 1996). Även citatet ovan är av denna karaktär då antalet ”50 arbetsgivare” ger uttryck för att en ansträngning har genomförts, hade texten utelämnat antalet arbetsgivare som tackat nej hade läsaren varit ovetandes om ansträngningen och på så vis inte värderat texten på önskat sätt, en vaccination av antagandet att situationen är självförvållad hade därmed inte existerat.

Citat 5: *Min bästis flyttade upp ungefär samtidigt och hon fick jobb direkt. Men så heter hon också Mathilda Berggren, vilket tydligen är fördelaktigt när man söker jobb* (Nour El Refai, 2012: 70).

Den föregående meningen är tagen från Nours text ur antologin, citatet talar om tre huvudsakliga saker för läsaren, dels att Nour har en kompis som flyttade upp samtidigt som henne själv, de beskriver alltså att förutsättningarna och situationen för de två vännerna liknar varandra så vitt texten säger. Dels går det att utläsa att Nours vän fick jobb direkt och att hon heter Mathilda Berggren. Utan att behöva skriva ut det i text framkommer det alltså att vännen till Nour fick arbete snabbare än henne själv trots att de varit i samma stad lika länge. Den första meningen blir i sig en vaccination då den håller sig saklig, hade ”och”

bytts ut mot ”*Min bästis flyttade upp ungefär samtidigt som mig men fick jobb direkt.*” hade meningen inte enbart varit redovisande utan även jämförande och på så vis haft en annan framtoning. ”... *vilket tydligt är fördelaktigt...*” ordet ”tydligt” har en bidragande effekt av vaccinationen då det förstärker en formulering av förtydligande av något som kanske inte är uppenbart för läsaren, ”att det uppenbarligen var en fördel att ha ett svenskt namn och det kanske ni inte visste, men så är det”. Texten konstruerar en ovisshet hos Nour, att Nour inte visste om att det var en fördel att ha ett svenskt namn men blev varse. Om Nour var medveten eller ej kan man som läsare förstås inte veta, men från textens utformning att döma så blir den språkliga konstruktionen av Nours och sin väns situation, i kombination med ordet ”tydligt” saklig och bevisande och minskar därmed möjligheterna till skepsis hos mig som mottagare.

Citat 6: *Ni kanske inte tror mig. Men jag har sett dem. Suttit bredvid på sätet när det ringt* (Torun Carrefors, 2012: 21).

Meningen ovan är utdragen från Torun Carrefors's kapitel där Torun berättar om sin vän och kollega Susanne. De två arbetade tillsammans som sjuksystrar, även om Torun skriver att Susanne är olik henne själv på många sätt känner nog många igen sig i Susanne. Torun var senare på en föreläsning som hölls av en genusforskare som beskrev vissa kvinnors problematik att få ihop vardagen, att arbeta tidigt och samtidigt ringa och väcka barnen på morgonen. Meningen ”*Ni kanske inte tror mig.*” kan liknas med ett exempel som Jonathan Potter själv tar upp i avsnittet om vaccinationer. ”*Dr Post was initially sceptical, but...*” (Potter, 1996). I den mån att *det kanske verkar otroligt men till och med jag*, i Torun's text, en genusföreläsare med expertkunskaper och i Potters exempel en psykolog, också med expertkunskaper anser att ”*så här är fallet!*” hur otroligt det än kan låta. Ett annat sätt för genusforskaren att uttrycka sig hade varit ”*Om ni inte tror mig så har jag faktiskt sett dem*”. Oavsett om Torun som åhörare hade tvivlat eller ej på att det existerar kvinnor som är så hårt arbetande att de faktiskt inte fysiskt kan närvara när de väcker sina barn så behöver hon inte fundera för svaret kommer i nästa mening, föreläsaren har sett dem. ”*Ni kanske inte tror mig.*” Meningen indikerar på att det inte är helt otroligt att åhörarna inte har upplevt detta, eller att det kanske verkar otroligt att sådana här livssituationer finns. Om en åhörare så som Torun hade ställt sig frågande till situationen eller inte alls hade kunnat relatera så motarbetar den första meningen sådana åsikter, genom att bekräfta att alla kanske inte upplevt detta men det har talaren.

Att neka en debatt eller ställa sig kritisk till arbetarkvinnornas situation med argumentet att man som åhörare eller motpart inte har bevittnat en sådan situation som beskrivs motarbetas alltså då talaren vaccinerar sig genom att påpeka det kritiska åhöraren eventuellt redan tänker. Att börja med de kritiska aspekterna av något man som skribent vill beskriva eller förklara kan alltså fungera som en vaccination (Potter, 1996). Precis som i Potters exempel så skriver Torun det som hon hört någon säga och det är utifrån Toruns ord jag analyserat, precis som Potters artikel med den intervjuade Dr Post.

Citat 7: *Och jag vill inte bråka. Då känns det som att chefen bara skulle svara att jag kan leta efter ett annat jobb* (Victor Bernhardt, 2012: 38).

Meningen ovan är ett utdrag från Victor Bernhardt kapitel där en Teliaanställd som kallas Richard är intervjuad om sin livssituation och sina arbetsförhållanden. Det förklaras vidare att Richard egentligen heter något annat men vill vara anonym. Kortfattat skulle en vaccination inte bli lika tydlig om meningarna inte, som i det här fallet, är omkastade. I och med ordet *bara*, ("*... som att chefen bara skulle svara...*") vinklas texten genom att konstruera ett antagande att chefen skulle förkasta den eventuella diskussionen om anställningsavtal med Victor. Ordet *bara* skulle kunna ersättas med *inte mer än...*, I och med ordvalet får meningen en negativ klang och vinkling men vaccineras mot den tolkningen då meningen framför ser ut som den gör. Liksom: "*Jag vill inte bråka. Men jag kommer lyfta fram kritik*" eller "*Inte för att kritisera men jag tänker kritisera ändå*". Acceptansen kring eventuellt kommande kritik nedtonas och neutraliseras en del med hjälp av och genom vaccinationer (Potter, 1996).

Olav Fumarola Unsgaard skriver om och citerar i sitt kapitel den italienska Giulia Zanni som beskriver de prekära arbetsförhållandena i Italien:

Citat 8: *Instinktivt känns det okej att det finns en period mellan studier och arbete som är lite flytande och obestämd[...] Men detta har blivit permanent för många i Italien*" (Giulia Zanni, 2012: 149).

Orden i meningen, framförallt "*instinktivt*" indikerar på att förhållandena till synes är ganska rimliga men att det inte är en optimal eller permanent lösning att leva efter. Om man studerar meningens sammanhang så konstrueras beskrivningen av Italiens situation som något som inte ifrågasätts av Giulia till en början. Meningen talar dock om att Giulia Zanni blev motbevisad och att jag som läsare borde ta det i beaktning när jag tar del av

texten. Giulia varnar om att de instinktiva intryck jag får kanske kommer att ändras, som de gjorde för henne. Meningen är tagen ur sammanhanget där respondenten, i det här fallet Zanni, får frågan om hur arbetssituationerna ser ut i Italien, varpå hon förklarar för att sedan avsluta med den utdragna meningen ovan.

Meningen liknar det exempel som Potter själv tar upp i avsnittet om vaccinationer, dels det om Dr Post där Dr Post liksom Giulia medger eller kanske till och med erkänner att förhållandena verkar bra vid första anblick men att åsikten kommer att ändras. Precis som psykologen Dr Post när han säger att till och med han var skeptisk men vid närmare efterforskningen så visade sig läget vara på ett visst sätt. Giulias mening kan också liknas med Potters andra exempel som beskriver samma fenomen, det vill säga vaccinationer inom interaktion och dialog. I Potters fall intervjuas en tonåring om hur han valde och fick en viss musiksmak. Den intervjuade i Potters fall vill påvisa sin autenticitet och visa att han därmed inte föll offer för gruppträck. Liksom tonåringen som vill berätta om hur han utvecklade musiksmaken på grund av eget tycke och smak och inte på grund av sina vänner så vill Giulia berätta sin historia autentiserat. Precis som både Dr post och den musiklyssnande tonåringen så byggs det upp ett försvar genom nått som kan liknas som en bro mellan berättaren och läsaren, genom uttryck som ”*Jag var först skeptisk och instinktivt känns det okej*”.

I Potters andra exempel om tonåringen utförs samma fenomen men då genom att förmedla att han först tyckte att Heavy metal-musik var ”*rubbish*” för att sedan ändra uppfattning. Liksom som i Giulias fall så går Dr Post och den intervjuade tonåringen från en sida, det vill säga en viss uppfattning till en annan. Genom att förmedla och uppriktigt erkänna det faktumet att de ändrat uppfattning ökar kredibiliteten samt det autentiska och gör därför en liknande omvändelseprocess för läsaren mer möjlig.

5.3 *Metaforer*

Nedan följer ett förhållandevist kort analysavsnitt där fokus ligger på användandet och förekomsten av metaforer i empirin. Som nämnt vid redogörelsen av de aktuella analysverktygen så råder det en viss oklarhet i vad som kan klassas som en metafor och inte. Ett uttryck som från början utgjordes av metaforer var ”*Ju fler kockar, desto sämre soppa*”, användningen och innebörden av metaforerna har blivit så vedertagna att de gått från metaforer till ett helt uttryck. Det som jag anser är vanligt förekommande i de studerade texterna är att de ganska hårda och grova liknelserna som görs ofta urskiljs i samband med uttryck av självdistans.

Citat 1: *Jag är lika bra på att överleva som en kackerlacka, det är därför jag fortfarande jobbar. Resten lägger av* (Anna Gavanoas, 2012: 103).

Det är allmänt vedertaget (*common-sense*) bland folk att kackerlackor är något man inte vill vara, de flesta har nog erfarenhet av att de dessutom är svåra att ta död på, då de är vana att klara sig i ofördelaktiga utrymmen där andra djur och insekter inte skulle överleva. ”jag är lika[...] som en kackerlacka, det är därför jag fortfarande jobbar”. Liksom kackerlackor är texten konstruerad så att läsaren får uppfattningen att ”jaget” det vill säga Anna, liknar sig med metaforen i den här meningen, precis som det allmänna vetandet att kackerlackor kan överleva under de mest svåra förhållandena så kan även Anna, personen bakom texten det. Texten tyder på att det inte heller är alla som klarar av att leva under dessa förhållanden. Texten vittnar nämligen om två kategorier ”*kackerlackorna*”, dit textens ”*jag*” hör, och kategorin ”*resten*”. I och med kategori-indelningen finns det en överhängande ”vi mot dem-känsla” i texten, ”*kackerlackorna*” besitter egenskaper som ”*resten*” inte gör.

Citat 2: *Som vatten över ett sakta sjunkande Atlantis* (Torun Carrefors, 2012: 23)

Meningen ovan är ett exempel på hur metaforer som ”sjunkande” och ”Atlantis” blivit så pass vedertagna och vanliga när en situation blivit ohållbar att metaforerna i kombination med varandra blivit ett uttryck (idiom). Liknelsen med en stad som sjönk, där inget mänskligt liv längre var möjligt, är beskrivningen av den aktuella livssituationen. Innebörden av ordet sjunka är i sig själv talande för någon som inte längre kan få luft och paralleller kan dras till at drunkna.

Citat 3: *Det känns som jag sitter fast. Är livegen* (Sonja Schwarzenberger, 2012: 98).

Slavar och livegna existerar inte i Sverige längre, genom att utesluta det alternativet kan det antas att livegen med de förhållandena vi förknippar ordet med, enbart är metafor för att på ett så tydligt sätt som möjligt redogöra situationen i fråga. Karaktäristiska drag hos den livegna skulle kunna vara beroendeförhållandet mellan slav och husherre som i så fall skulle motsvaras med förhållandet arbetsgivare och arbetstagare på korttidskontrakt, de knappa resurserna eller de generellt ogynnsamma och bekymmersamma situationerna. I och med dess sammanhang förstår man att ”sitta fast” inte syftar till att fysiskt sitta fast, då

det inte är något typiskt för livegna eller prekariatets medlemmar. I det här fallet konstrueras metaforen i och med ordet ”känns”, det är alltså något mentalt som beskrivs, en känsla av att sitta fast och inte kunna röra sig hur man vill. Känslan av att sitta fast i kontext med liknelsen livegen gör bilden av livssituationen väldigt bildlig och det är just det som gör metaforer till ett sådan starkt verktyg i konstruerandet av texter. Som tidigare nämnt i teoriramverket för studien så är metaforer ett förhållandevis enkelt tillvägagångssätt att få mottagaren att börja visualisera.

Citat 4: *Jag slipar på min trygghet som Joakim Von Anka sitt kassavalv* (Sonja Schwarzenberger, 2012: 96).

”Jag slipar på min trygghet som Joakim Von Anka sitt kassavalv” Det är flera ord som blir betydande i denna mening ur ett metaforiskt perspektiv. Verbet ”att slipa” eller någon som ”slipar” förknippas ofta med ordet ”finslipar” och utträttas av någon som inte är riktigt nöjd med något eller inte kan bli nog trygg. I fallet ovan är det tryggheten som slipas på och konstruerar ett ”jag” som i texten inte är tryggt nog. Kassavalv är i sig inte en metafor på så vis att innebörden av ordet inte är lika självklart som, låt oss säga ”livegen” i tidigare exempel. Kanske för att det i viss utsträckning inte känns lika otroligt att människor fortfarande ha kassavalv som det känns otroligt att vara livegen (då slaveriet är avskaffat i Sverige sedan länge), eller i och med att läsaren förvirras då diskursen om prekariatet till viss del handlar om ekonomiska aspekter, även om det inte är hela bilden, kanske ordet ”kassavalv” inte är uppenbart malplacerad. Av meningen att döma blir det emellertid tydligt att ”kassavalv” får en metaforisk funktion då det liknas med trygghet. Metaforen får en extra knuff i rätt riktning då karaktärsdraget att inte kunna få nog av pengar hos Joakim Von Anka är ganska väletablerat.

Citat 5: *Att ta sig fram i Italien är som att stånga sig blodig mot en osynlig mur* (Giulia Zanni, 2012: 149).

”Stånga”, ”blodig” och ”mur” är ord tagna ur sitt egentliga sammanhang och används istället här av Giulia för att måla en beskrivande bild över situationen. Ännu tydligare blir det faktum att ”mur” är en metafor och inte en verklig mur i och med att den beskrivs som osynlig. Det finns åtskilliga exempel på hur författarna och respondenterna, både talare och skribenter, använder sig av metaforer som taktik att få fram en poäng och en så målände

bild som möjligt. Studien redovisar dock inte alla då de används på snarlika sätt, liknade strategier så som ”common-sens” används för att tyda dem. Individerna bakom texterna och orden behöver helt klart inte säga mycket, metaforerna gör det åt dem.

KAPITEL 6 – DISKUSSION

Jag valde, för tydlighetens skull, att strukturera analysen efter hur jag presenterat de utvalda analysverktygen som i sin tur svarar till frågeställningarna. Jag förklarar redan i kapitlet om diskurspsykologi att jag inte tänkt använda mig av samtliga redovisade analysverktyg men trots detta valt att redogöra för dem då jag anser dem vara av vikt i förståelsen av diskurspsykologi som ansats och metod.

Materialet har visat på den överlag motstridiga situation som de prekära befinner sig i. Man skulle kunna påstå att diskursens dilemma som helhet strider mot hur texterna tar sig form i vissa fall. Ur ett diskurspsykologiskt perspektiv skulle jag vilja påstå att man generellt sett kan se tendenser på ideologiska dilemman i de utvalda texternas identitets och situationsbeskrivningar. I texterna konstrueras en viss identitetsroll med positiva associationer men samtidigt uttrycks det en rad negativa aspekter. De positiva associationerna och goda egenskaperna, går inte helt i linje med det självbeskyllande som texterna ger uttryck för. Motstridigheter likt dessa är överhängande i texterna och går att utläsa på ett flertal ställen i studiens empiri. Motstridigheterna som råder blir alltså viktiga för studiens mer övergripande analys.

Identiteterna konstrueras ofta med hjälp av både metaforer och kategorier, och kritiken som mer liknar neutrala påpekanden lyfts fram med hjälp av vaccinationer.

Texternas konstruktion uttrycker inte någon form av aggressivitet utan faktiska redogörelser och beskrivningar av situationen. Texternas konstruktion och upplägg ”talar därför för sig själva”, det vill säga, att vidare kritik inte nödvändigtvis behöver lyftas fram för att man som läsare ska kunna bilda sig en uppfattning av hur situationen ser ut. Hur texterna konstrueras på detaljnivå kan vidare påverka hur texterna mottas, och på så sätt bidra till att utveckla hur det omgivande samhället ser på prekariatet. Av det som går att utläsa av texterna existerar det alltså vissa motsättningar genom blandningen av positiva och negativt laddade ord. Det faktum att ord som ”självalt”, ”missnöjd ”och ”orolig” förekommer i samma intervju visar på övergripande dilemman och tvetydigheter som råder inom denna samhällsliga diskurs. Konstruktionen av texterna är alltså av betydelse för hur texterna mottas.

Mitt första analysverktyg var *medlemskategorier*, där en rad olika kategorier kunde urskiljas. Vissa kategorier omnämndes direkt, rakt upp och ner medan andra beskrevs indirekt, genom olika egenskaper och karaktärsdrag som förknippas med kategorin. Utifrån analysens exempel urskiljs egenskaper som ”ordningsam” och ”ansvarstagande”, ”bekymmersam” och ”prekär”. Vidare konstrueras ”låginkomsttagare” och ”pendlare” som

klasskategorier. Att pendla skulle kunna ses som egenskap som är associerad till klass i och med att det ofta finns ekonomiska skäl till varför man väljer att ej ha bil som transportmedel. Även "arbetstagare" hör till urskiljandet av kategorier. Majoriteten av materialet kom från "kvinnor" även om vissa texter handlade om eller var skapade av män, det gick alltså att urskilja olika könskategorier i texterna.

Mitt andra analysverktyg bestod av *vaccinationer*. I och med en vaccinerande strategi i texterna kunde information och redogörelser som tidigare hade konstruerats som anklagande kritik konstrueras på ett annorlunda sätt än texter utan vaccinationer.

När kritik lyfts fram blir ens egen agenda tydlig och mottagaren kan bli misstänksam och uppfatta beskrivningen eller informationen som läggs fram som vinklad till avsändarens egen fördel. Med vaccinationer skyddas texterna från dessa oönskade antaganden. Vaccinationer behöver inte nödvändigtvis handla om en medveten strategi eller att personen bakom texten "vill" uppfattas på ett speciellt sätt utan snarare att personen genom vaccinationer konstrueras som någon utan agenda eller egenintresse.

Vaccinationer skyddar alltså texter från oönskade antaganden då situationerna riskerar att tolkas negativt. För kategorin "arbetslös", till exempel, vaccinerades detta uttryck genom att förklara att situationen var självförvållad samt att åtgärder hade vidtagits. Genom en redogörelse för att den ofördelaktiga situation man befinner sig i är självförvållad ökar trovärdigheten i texten på grund av den öppna självkritiken som motarbetar en förståelse av beskrivningen som vinklad till ens egen fördel.

I citat nummer 2 från vaccinationsdelen framkommer det som bekant att Sonja varit arbetslös men därför varit snabb med att söka nya arbeten, i och med ordet *så* framställs det som att det var det som föll Sonja in, det vill säga att söka arbete var den mest naturliga åtgärden vid arbetslöshet. "Då kan man inte vara kräsen" ungefär. Detta skyddar som sagt henne från antaganden att hon legat på latsidan och inte ansträngt sig för att förändra situationen. "Jag var arbetslös *så* jag sökte därför jobb". Det framställs på så vis som den naturliga åtgärden och motarbetar misstanken om att Sonja, i det här fallet, skulle varit tafatt eller lat i situationen. Om språkkonstruktioner sett annorlunda ut tidigare kan dessa konstruktioner bidragit till en annan bild av prekariatet. Hur mottagandet av någonting ser ut beror på hur det framförs. Alltså, vilka strategier som används och hur texterna konstrueras påverkar mottagandet. En viss konstruktion kan motarbeta att informationen behandlas fördomsfullt av mottagaren. Det är för att undvika detta som man använder sig av vaccinationernas funktion.

Texterna är konstruerade på det viset att medlemmarna först fann sig i den prekära

situationen men sedan upplevde den som ohållbar. I citat 8 i kategoriavsnittet förstärks också trovärdigheten i informationen då texterna beskriver någon med erfarenhet, någon som faktiskt upplevt situationen.

Övergripande bidrar vaccinationer till att konstruera individen som ansvarstagande och således motverkas läsningen att situationen de befinner sig i skulle bero på deras personlighet eller vara deras eget fel.

Det tredje och sista använda analysverktyget var *metaforer*, metaforerna konstruerade även de identitetsbilderna av individerna. Identitetsbeskrivande metaforer såsom "kackerlacka", "ett sjunkande Atlantis", "livegen", "måna om sin trygghet så som von Anka sitt kassavalv", "stångandes" och "blodiga" konstruerade en tydlig bild av de prekära medlemmarna. Återigen blir det överhängande ideologiska dilemmat tydligt, då beskrivningar som "blodiga" och "stångandes" inte associeras med något positivt och används i regel inte i beskrivningar av någonting bra och i majoriteten av exemplen associeras med låg självkänsla och avsaknad av rättigheter (man har varken rättigheter eller lever jämställt som en kackerlacka). En undergiven position hos författarna konstrueras i de utvalda texterna och en "Man ska inte sparka på någon som redan ligger- känslan" ökar. Metaforerna konstruerar den prekära situationen som jobbig och problematisk, men bildspråket innebär på samma gång både en detaljerad och levande beskrivning och en distansering från det som beskrivs. Detta förstärker fakticiteten i situationsbeskrivningen, och levererar kritik på ett självdistansierat och ibland till och med humoristiskt sätt, vilket konstruerar individen som kompetent och "utan agenda". Precis som vaccinationerna, så blir det med hjälp av metaforerna möjligt att beskriva en mycket problematisk livssituation, utan att individen ges skulden för den eller att subjektiviteten riskerar att undergräva trovärdigheten i beskrivningen.

Vaccinationer och metaforer har haft stor betydelse för hur samhällskritiken och problemformuleringen konstrueras i dessa texter, det har säkerligen bidragit till antologins framgång och att medvetenheten kring de nutida arbetsförhållandena kan öka.

I och med att detta varit en studie vars empiri har bestått av redan producerat och publicerat material har det inte funnits möjlighet att ställa följdfrågor, en färsk intervjustudie med prekära medlemmar skulle därför kunna bidra med andra sorts insikter.

Jag fann som sagt tidigare studier som angripit ”den nya klassen i vardande” på olika sätt. Bland annat moderna klassanalyser med både kvantitativa och kvalitativa ansatser. Foucauldiansk ansats om termens lämplighet i sociologisk forskning, såväl som djupintervjuer och litteraturgranskningar om effekterna av *prekärt arbete* men ingen diskurspsykologisk studie. Jag upplever att min diskurspsykologiska studie av konstruktionen av prekariatet i texter har gett en väl överskådlig bild av *hur* diskussionen är utformad och hur den uttrycks. Eftersom klasstrukturer i relation till identitet är något högst föränderligt över tid, i takt med samhällets utveckling, anser jag att fler studier med diskurspsykologisk ansats skulle göra nytta.

Jag ser som sagt gärna fler kvalitativa ansatser för att komplettera och förbättra en bredare bild av prekariatet.

Min studie bidrar till en annan, ytterligare förståelse av de prekära livsförhållandena, studien ger en redogörelse av identiteter och olika kategorier inom prekariatet samt visar att man genom en diskurspsykologisk ansats möjliggör ett annat typ av mottagande, detta i och med att en diskurspsykolog antar en neutral roll med fokus på orden och hur diskussionen faktiskt ser ut.

Det finns många kunskapsluckor att fylla inom ämnesområdet, och det står därmed klart att det finns rum för vidare forskning kring bland annat prekariatet. Jag är inte av uppfattningen att prekariatet och de som förknippas i och med termen är något nytt under solen, därför blev jag förvånad över den begränsade mängd forskning som fanns att ta del av. Under studiens gång har det blivit tydligare och tydligare att prekariatet som kategori inte lyfts fram i den utsträckning den kanske borde. Min förhoppning är att de som tar del av denna studie ska komma till samma insikt, och därför inse behovet att vidare forskning.

Under det att jag samtalat om min uppsats i andra kontexter märkte jag att kunskapen eller ens vetskapen om prekariatet och dess medlemmar inte var stor och reaktionen har ofta varit att ämnet som sådant känns färskt och spännande. Min förhoppning är att denna studie ska öppna upp dörrar till vidare forskning om prekariatet där diskurspsykologiska verktyg kan bidra till ytterligare förståelse för diskursen, då mitt resultat visar på önskan om förändring bör debatten och dess problematik tas på allvar. Jag tänker mig vidare att denna studie kan väcka intresse rörande för- och nackdelar med bemanningsföretag, då bemannings och korttidsanställda representeras i de studerade texterna, och eventuellt behandla och kartlägga fler kategorier inom prekariatet.

KAPITEL 7 – REFERENSLISTA

- Ahrne, Göran; Ekerwald, Hedvig & Leiulfsrud, Håkon (1995) *Klassambällets förändring*. Lund: Studentlitteratur.
- Beck, Ulrich (2000) *The Brave New World of Work*. Maiden, Malden, MA: Blackwell.
- Billig, Michael; Condor, Susan; Edwards, Derek; Gane, Mike J; Middleton, David & Radley, Alan (1988) *Ideological Dilemmas: a Social Psychology of Everyday Thinking*, London: Sage.
- Billig, Michael (1997) "Discursive, Rhetorical and Ideological Messages" i boken av McGarty, Craig & Haslam, Alex (red.) *The Message of Social Psychology*. Oxford: Blackwell. pp. 55–70.
- Boglund, Anders; Eliaeson, Sven & Månson, Per (2003) *Kapital, rationalitet och social sammanhållning*. Stockholm: Prisma.
- Bourdieu, Pierre (1993) *Kultursociologiska texter*. Stockholm: Brutus Östling Förlag.
- Bourdieu, Pierre (1998) "La précarité est aujourd'hui partout" *Contre-feux*. Paris: Liber-Raison. pp. 95-101 Översatt som *Acts of resistance*. Cambridge: Polity press.
- Bourdieu, Pierre (1999) *Praktiskt förnuft. Bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos.
- Cameron, Deborah & Kulick, Don (2003) *Language and Sexuality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Davies, Bronwyn & Rom, Harré (1990) "Positioning: The Discourse Production of Selves" *Journal for the Theory of Social Behaviour*. Vol. 20. Issue 1. pp. 43-63.
- Edley, Nigel & Wetherell, Margaret (2001) "Jekyll and Hyde: Men's Constructions of Feminism and Feminists" *Feminism and Psychology*. Vol. 11. Issue 4. pp. 439–457.
- Edley, Nigel (2014) Analysing Masculinity: Interpretative Repertoires, Ideological Dilemmas and Subject Positions, i boken av Wetherell, Margaret; Taylor, Stephanie & Yates, Simeon J (red.) *Discourse as Data: A Guide for Analysis*. London: Sage. pp.189-229.
- Edwards, Derek (2003) "Analysing Racial Discourse: The Discursive Psychology of Mind-World Relationships" i boken av Berg Van Den, Harry; Wetherell, Margaret & Houtkoop-Steenstra, Hanneke (red.) *Analyzing Race Talk: Multidisciplinary Perspectives on the Research Interview*. Cambridge: Cambridge University press. pp. 31-48.
- Edwards, Derek; Potter, Jonathan (1992) *Discursive Psychology*. London: Sage.
- Erikson, Robert & Goldthorpe, Jonathan (1993) *The Constant Flux: A Study of Class Mobility in Industrial Societies*. Oxford: Clarendon press.
- Garfinkel, Harold (1967) *Studies in Ethnomethodology*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

- Gilbert, Nigel & Mulkay, Michael (1984) *Opening Pandora's Box: A Sociological Analysis of Scientists' Discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gill, Rosalind (1996) "Discourse Analysis: Practical Implementation", i boken av Richardson, John (red.) *Handbook of Qualitative Research Methods for Psychology and the Social Sciences*. Leicester: BPS Books. pp.141 -158.
- Gornos, George (1997) "The Contest over Employer Status in The Postwar United States: The Case of Temporary Help Firms" *Law and society review*. Vol. 31 Issue 1. pp. 81-110.
- Horton-Salway, Mary (2014) The Construction of M.E.: The Discursive Action Model, i boken av Wetherell, Margaret; Taylor, Stephanie & Yates, Simeon J (red.) *Discourse as Data: A Guide for Analysis*. London: Sage. pp.147- 189.
- Jørgensen, Marianne & Philips, Louise (2002) *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: Sage
- Kalleberg, Arne (2009) "Precarious Work, Insecure Workers: Employment Relations in Transition" *American sociological review*. Vol.74. Issue 1. pp. 1-22.
- Kessler, Suzanne J & McKenna, Wendy (1978) *Gender: An Ethnomethodological Approach*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lakoff, George & Johnson, Mark (1980) *Metaphors We Live By*. London: The University of Chicago press.
- Marlin, Randal (1984) "The Rhetoric of Action Description" *Informal Logic*. Vol.6. Issue 3. pp. 26-29.
- Marx, Karl (1969) *Kapitalet. Första boken*. Uddevalla: Bo Cavefors Bokförlag.
- Marx, Karl & Engels, Fredrich (1977) *Skrifter i urval Filosofiska skrifter*. Uddevalla: Bo Cavefors Bokförlag.
- Marx, Karl & Engels, Fredrich (1998) *Kommunistiska manifestet*. Stockholm: Vertigo Förlag.
- Munk, Ronaldo (2013) "The Precariat – A View From The South" *Third World Quarterly*. Vol.34. Issue 5. pp. 747-762.
- Novitz, David (1985) "Methaphor, Derrida, and Davidson" *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. Vol.44. Issue 2. pp.101-114.
- Pakulski, Jan & Waters, Malcolm (1996) *The Death of Class*. London: Sage.
- Peters, Michael & Appel, Stephen (1996) "Positioning Theory: Discourse, the Subject and the Problem of Desire" *Social Analysis: The International Journal of Social and Cultural Practice*, No. 40 pp. 120-141.

- Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret (1987) *Discourse and Social Psychology: Beyond attitudes and behaviour*. London: Sage.
- Potter, Jonathan (1996) *Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction*. London: Sage.
- Potter, Jonathan & Wiggins, Sally (2007) "Discursive Psychology" i boken av *Handbook of Qualitative Research in Psychology* (red) Willing, Carla; Stainton-Rogers, Wendy. London: Sage. pp. 73-90.
- Scharff, Christina (2008) "Doing class: A Discursive and Ethnomethodological perspective" *Critical Discourse Studies* Vol. 5. Issue 4. pp. 331-343.
- Scott, John (2002) "Social Class and Stratification in Late Modernity" *Acta Sociologica*. Vol.45. Issue 23. pp. 23-35.
- Skeggs, Beverley (2004) *Class, Self, Culture*. London: Routledge.
- Standing, Guy (2013) *Prekariatet – den nya farliga klassen*. Göteborg: Daidalos.
- Stokoe, Elizabeth (2003) "Mothers, Singles and Sluts: Gender, Morality and Membership Categorization in Neighbour Disputes" *Feminism & Psychology*. Vol. 13. Issue 3. pp. 317-344.
- Stokoe, Elizabeth (2012a) "Categorial Systematics" *Discourse Studies*. Vol. 14. Issue 3. pp. 345-354.
- Stokoe, Elizabeth (2012b) "Moving Forward With Membership Categorization Analysis Systematic Analysis" *Discourse Studies*. Vol. 14. Issue 3. pp. 277-303.
- Svallfors, Stefan (2004) *Klassambällets kollektiva medvetande*. Umeå: Borea.
- Taylor, Stephanie (2014) Locating and Conducting Discourse Analytic Research, i boken av Wetherell, Margaret; Taylor, Stephanie & Yates, Simeon J (red.) *Discourse as Data: A Guide for Analysis*. London: Sage. pp.5-49.
- Therborn, Göran (1981) *Klasstrukturen i Sverige 1930–1980. Arbete, kapital, stat och patriarkat*. Lund: Zenit förlag.
- Trew, Tony (1979) *Theory and Ideology at Work* i boken av R. Fowler, B. Hodge, G. Kress & T. Trew (red.) *Language and Control*. London: Routledge & Keegan Paul. pp. 96-116.
- Wallace, Michael & David Brady. (2001) "The Next Long Swing: Spatialization, Technocratic Control, and the Restructuring of Work at the Turn of the Century" i boken av Berg, Ivar & Kalleberg, Arne (red.) *Sourcebook of Labor Markets: Evolving Structures and processes*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers. pp. 101-133.
- Webster, Edward; Lambert, Rob & Beziudenhout, Andries (2008) *Grounding Globalization: Labour in the age of insecurity*. Oxford: Blackwell.

Wetherell, Margaret (2007) "A Step Too Far: Discursive Psychology, Linguistic Ethnography and Questions of Identity" *Journal of Sociolinguistics*. Vol. 11 Issue. 5. pp. 661-681.

Wetherell, Margaret; Taylor, Stephanie & Yates, Simeon J (red.) (2014) *Discourse as Data: A Guide for Analysis*. London: Sage.